

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szerkesztési és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

SZLEZÁK LÁSZLÓ

Bur villamos vasut-
órház megállóhely.

Budapest, VI., Frangepán-u.

1900. évi párisi világ-
kiállításon kitüntetve.

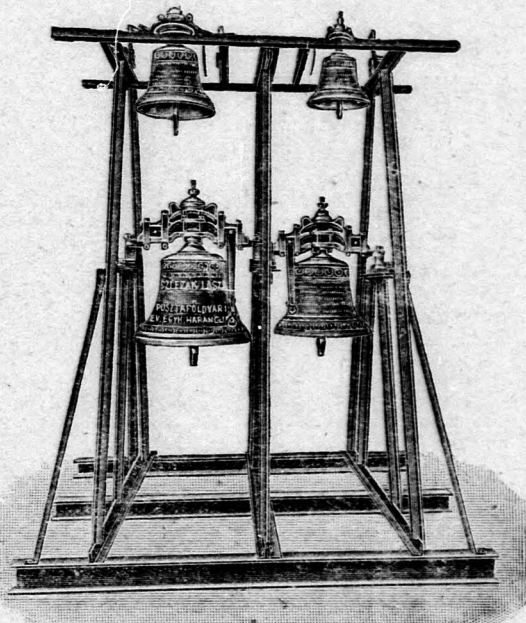
77. szám. (Saját házában)

Ajánlja legjobban berendezett harangöntődjét a nemes egyházak részére. Harangokat bármily nagyságban ujonnan önt, régi, repedt, vagy nem összhangzó harangokat a legmagasabb árban átveszi és átönti a leg szebb zengzethen, a legfinomabb harangérből, tiszta csengő hanggal. Minden harang hangja előre határozatik meg. — Különösen ajánlja a legjobbnak bizonyult és a legkönnyebben kezelhető harangfelszereléseit, amelyek a torony falait nem rázzák, akár kovácsolt-, akár öntöttvas szerkezettel. A legújabbban a ceglédi, bölcskel, zilahi, ráckevei, erzsébetfalvai, nyirmártonfalvai, makádi, veresgyházai, zólyomi, székelyudvarhelyi, kevecshidai, kiscsányosrói, katófal, rimakokovai stb. református egyház nagyharangjait öntötte és vasállványokra helyezte, jelenleg önti a szentesi református egyház nagyharangjait.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál és kívánatra a helyszínére saját költségen utazik.

Számos egyházi elismerés! Telefonszám: 174—16.

harang-ércöntőde, harangfelszerelés
és haranglábgyár .....

Ezen harangok 1913-ban a pusztaföldvári evang. egyház részére készültek, méltóságos Balla Mihály miniszteri tanácsos úr rendelkezésére.

Toronyórákat

gyárt minden nagyságban,
elsőrendű modern kivitel-
ben, sok évi jótállással a

Villamosóra- és
toronyóragyár

Budapest, Szív-utca 32.

Budapest székesfőváros szerződéses torony-
órássai. Több aranyéremmel kitüntetett. Költsé-
gvetés díjtalan. Előnyös fizetési feltételek.

Kunz József és Tsa

cs. és kir. udvari száll. kir. kiváltságos nagykereskedők

Budapest, V., Deák Ferenc-u. és Bécsi-u. sarok.

Vászon, asztalnemű, női és
uri divat-cikkek, menyasz-
szonyi kelegye, uri és női
fehérneműek, gyermekruha,
szőnyeg, függöny, magyar házi-
ipari cikkek nagy áruháza.

Háborús imádságos könyvecskek.

Írta: **CSIKY LAJOS**, a Ferencz József-rend lovagja, nyug. theol. akad. tanár.

Sóhajok a szabadulás után.

Elmélkedések és imádságok hadifoglyok számára.
Ára 20 fillér.

ISTENÉRT, HAZÁÉRT, KIRÁLYÉRT. Imádságok a hadbavonuló és már a harc téren küzdő katonák számára.
Ára 20 fillér.

ISTENRE BÍZOM MAGAMAT. Sebesült és beteg katonák elmélkedése és imádságai.
Ára 20 fillér.

A szeretet Istenének nevében. Elmélked. és imádságok hadrakelt atyánkfiaiért. Családi és magánhasználatra.
Ára 20 fillér.

Petőfi legszebb harci költeményei. Összeállította: **Dr. KARDOS ALBERT.**
Ára 20 fillér.

A fenti 5 könyvet, ha vegyesen rendeltetnek is:

1	10	100	500	1000	darab vételénél
20 fill.	18 fill.	15 fill.	14 fill.	12 fill.	ért szallitjuk.

EGYÉB UJDONSÁG:

Korszerű bibliai magyarázatok.

Írta: **Torró Miklós.**

Ára 2 korona.

Emlék a viharos időkből. Egyházi beszédek, melyeket az 1914. évi világháború idején tartott **Paulik János.**
Ára 40 fillér.

Portóra 1—1 könyvre 20 fillér beküldését kérjük.

A fenti könyvek megjelentek és kaphatók

HEGEDÜS és SÁNDOR

prot. irodalmi könyvkiadóhivatalában DEBRECENBEN.

NOVOTNY ANTAL FIA

harangöntőde és vasharanglábgyár
Temesvár, Gyárvaros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányú új modern atlykasztott

harangjait

melyek felső részükön a hegedűhöz hasonló alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hang-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezettű 327 kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyet nekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokak. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak — Az 1896 orsz. kiállításán milleniumi nagy-éremmel kitüntetve.

A tisztelendő lelkész és tanár urak figyelmébe.

Elegáns, tartós minőségű, modern szabású **őszi és téli fiú- és leányka-ruhákat** szolid áron vásárolhatjuk az előnyösen ismert

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari és kamarai szállító férfi-, fiú- és leánykaruha telepénél
Debreczen, Piac-utca 51., Főpostával szemben.

* Árjegyzék kívánatra díjtalanul küldetik. *

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
: kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
: tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Dr. Jászi Viktor

1868—1915.

A debreceni tudomány-egyetem híres közjogásza, a debreceni régi kollégium büszkesége, a nagy, európai látkörű, művelt férfi, a vaskövetkezetességgel demokratikus irányba tartó politikus, népvédő, felejthetetlen barát és ritka magyar tehetség, az igazi művészlélek és vérbeli tudós: *dr. Jászi Viktor* nincs többé.

Már régebben kornyadozott-sorvadozott és igazán pihenésre lett volna szüksége.

Az egyetemmé fejlődés mozgalmában, a világháború zajában ezt a pihenést nem volt képes köztünk megtalálni.

Mégis ez utóbbi volt, amely gyors elmúlását siettette.

Ez a világháború az emberszerető, az emberiség fejlődésén és tökéletesítésén csüggő nagy lelkekre igazán vígasztalhatatlan bánatot hozott.

Államférfiak, jogászok, a nép, még az egyházak is ki tudtak békülni vele s bele tudtak nyugodni a megváltozhatatlanba.

A nemzetét, az emberiséget, a haladást szerető, az igazán Isten lelkétől lelkedzett tehetségeket azonban nem képes megvígasztalni semmi. Ők csak azt látják, hogy a legdrágább érték is patakokban ömlik; ők csak azt tudják, hogy a civilizáció minden vívmányát veszedelem fenyegeti; ők azzal számolnak, hogy minden a régi vadságba készül visszasülyedni.

A nemzetöket féltő nagy lelkeket még a mesés, csodás jövőndő se képes megvígasztalni.

Ezek közé a nagy lelkek közé tartozott a mi hirtelen elaludt jó barátunk, magyar református egyházunk és vallásunk igaz és hű tagja, a debreceni református kollégium és egyetem tudós tanára, a kemény, erős, hajthatatlan kálvinista jellem — *vir integer scelerisque purus* — *dr. Jászi Viktor* is, ki életének 47-ik évében váratlanul, zivataros, havas éjszakán elmúlt közülünk, de akit míg élünk, nem felejtünk el soha s akinek nevét nagy munkái, egy művészi léleknek és nagy tehetségnek fényes alkotásai a késő utókor számára is biztosítják.

Mint az erős lelkek, ő is magánosan járta végig az életet, egymagára maradva ment át a nagy kapun is. Amaz *Egyetlen*-nek, ama Tökéletesnek a képe, akinek kezét erősen fogta, beragyogta a magános vándor ösvényét és szeliden átsegítette a halálon. Most már a jó magyar földben pihen. Legyen álma könnyű, emléke áldott.

Vándor.

Az igaz bűjt.

Egyházi beszéd bűjti úrvacsora-osztáskor, háborús időben.

Jer. XIV. r. 20–21. v. „Ismerjük, Uram, a mi gonoszságainkat, atyáink bűnét; bizony vétkeztünk ellened! Ne vesd meg a te nevedért; ne gyalázd meg a te dicsőségednek székét! Emlékezzél; ne rontsd meg a te velünk való szövetségedet!”

Az ú. n. bűjti időszak első vasárnapját értük el Isten kegyelméből, k. hiveim! Ezek a bűjti napok elvezetnek bennünket lélekben a pusztába félrevonult Jézushoz, kinek 40 napig tartó megpróbáltatása s a kísértő feletti diadalmas győzedelmeskedése bámulattal tölti el lelkünket s vágyat támaszt benne a hasonló diadalomra.

Vannak ker. felekezetek, melyek a Krisztus 40 napi bűjtölését mindenek felett testi értelemben magyarázzák s példát is ebben az irányban próbálnak venni Jézustól, sanyargatván testöket az ételektől részben, vagy egészben való megtartóztatással. A mi református felekezetünk azonban, mint általában minden irányban, úgy a bűjtre vonatkozólag is határozottan lelki értelemben magyarázza a Krisztus vallását, szigorúan kötvén magát ama nagy ker. igazsághoz, hogy az Isten lélek s így Őt igazán csak lélekben imádkozhatjuk, mert különben is „lélek az, mely megelevenít!” Mi nem gyötörjük magunkat szándékos koplalással; mi nem vonjuk meg testünköt azt, amit Isten testünk táplálására rendelt; mi bűjtölni csak lelki értelem szerint tudunk és akarunk, mert értelmét csak az ilyen bűjtnek látjuk és hisszük erős hittel, hogy Isten előtt csak az ilyen bűjt nyerhet kedvességet. Mi bűjtölünk az által, hogy igyekszünk elvonni lelkünket a világ veszendő örömeitől, múló hiábavalóságaitól; igyekszünk különösen tisztává tenni lelkünket a bűnöktől és sietünk védelmet keresni a leghatalmasabb oltalomnál: a jó, irgalmas és kegyelmes Istennél.

Ilyen értelemben akarunk bűjtöt tartani most itt az Úrnak szent asztalánál is s éppen ezért jerjek, szóljunk ez alkalommal az Istennek tetsző *igaz bűjtről*, megmutatván azt, hogy az

I-szor bűnös voltunk töredelmes beismerésében;

II-szor bűneink bocsánataért való buzgó imádkozásban áll.

I.

„Ismerjük, Uram! a mi gonoszságainkat, atyáink bűnét; bizony vétkeztünk ellened”. Ezzel az őszinte vallomással kezdődik, K. T.! az igaz, a lelki bűjt.

Bűnösök vagyunk! a halál megdöbbenő bizonyossága mellett ez a másik nagy megdönhetetlen igazság ránk, emberekre nézve.

Ha nem mutatnék is most előttetek másra, csak a mai irtózatos világháborúra és a vele járó hajmeresztő kegyetlenségekre, aljasabbnál-aljasabb csalásokra, visszaélésekre: ez magában nagyon elég volna arra, hogy a legégetőbb orcapirulással és a legmegalázóbb szegyen-

kezésekkel ismerjük el gyarló és bűnös voltunkat. Már a mózesi 10 parancsolat azt rendeli: „*ne ölj!*” Idvezítőnk pedig ezt parancsolja: „*szerezd még ellenségedet is!*” és im' az emberiség egész közönyösen szegi meg e parancsolatokat —: kegyetlen gyilkolás, szabadalmazott emberölés dühöng mindenfelé. Ha volt valamikor öröm, boldogság a családi hajlékban; ha volt valamikor csendes nyugodalma s édes reménysége a szülei szíveknek, a gyermeki lelkeknek; ha volt valamikor élet, fejlődés és virágzás szerte a világon: im' az emberi gonoszság gondoskodik róla, hogy mindez ne sokáig tartson, hogy mindez épp' megfordítva legyen.

Azt mondjuk: „az Isten büntetése rajtunk”. Nos, hát úgy van! Isten büntet bennünket megátalkodott bűnös voltunk miatt! De hát mi akarunk-e tanulni a büntetésből; igyekszünk-e megjobbulni a reánk átok gyanánt nehezülő isteni fenyték szörnyű súlya alatt?! Az atya fenytéke a gyermek megjavulását célozza: oh látszik-e már rajtunk a javulás mennyei Atyánk fél év óta sújtó szigorú fenytése (miatt) folytán?

Avagy a sok keserves siránkozás, a sok esedező imádkozás mellett vajjon nem hallik-e köztünk még ma is szerte, mindenfelé az Isten káromlása? A harcaikban keservesen küzdök, a sebjeikben lázasan szenvedök és a kenyérkereső nélkül töprengök, aggódók segélyezésére irányuló nagyarányú adakozások, jótékonyaságok nemes yirágai között vajjon nem üt-e fel fejüket még ma is sok helyen a szívtelenség és könyörtelenség, önzés és fukarság kövéren burjánzó nemtelen dudváit? Vajjon az éhezö, a szegény és koldús nem talál-e ma is sok bezárt ajtóra? Vajjon a gazdagnak szíve könnyebben indul-e könyörületre s szívesebben osztja-e meg a magát azzal, akinek semmije sincs? Vajjon nem követjük-e el a legnagyobb hálátlanságot, midőn a magunk javát, kényelmét sajnáljuk a közérdek javára akkor, amikor annyi sok ezren életöket áldozzák fel azért, hogy mi itthon csendben és békében legyünk? Vajjon ez Isten büntetése alatt sietünk-e megtérni Istenhez; sietünk-e templomába minden reggel imádkozni hozzá, sietünk-e elhagyni sok-sok bűneinket?!

Oh bizony, K. T.! bűnösök vagyunk mi most, a csapások, a büntetés alatt is; bűnösök vagyunk mi atyáinkkal együtt egész életünkben! Hiába is próbálnánk mentegetni magunkat: bűneink ellenünk tesznek bizonyosságot. Éppen azért leghelyesebben cselekszünk, ha beismerjük gonoszságainkat, bűjtöt fogadunk lelkünkben s így kiáltunk a felséges Istenhez: „*bizony vétkeztünk ellened!*” De ezzel még nem lesz teljes a mi mostani bűjtünk, mert az *igaz bűjt 2-odszor a bűneink bocsánataért való buzgó imádkozásban áll.*

II.

„*Ne vesd meg a te nevedért; ne gyalázd meg a te dicsőségednek székét! Emlékezzél; ne rontsd meg a te velünk való szövetségedet!*”

A gyermek, ha megbántotta apját, kéri őt, hogy bocsásson meg neki; és a jó édes apa megbocsát még a tékozló fiúnak is. Az ember is, ha bűneivel magára vont a Istennek haragját, buzgón, töredelemmel imádkozzék és a legjobb édes atya megbocsát leggonoszabb földi gyermekének is. Igen! a bűnök beismerése után imádkozni kell az embernek bűnei bocsánataért s ha igazán imádkozott, akkor teljes lesz az ő lelki bőjtje: ezerszerre kedvesebb dolgot cselekedett Isten előtt, mintha esztendőkön át koplalással győtorzte volna veszendő testét! Csakhogy ennek az imádságnak *alázatosnak, bizodalmasnak és jobbulást ígérőnek kell lennie.*

„*Ne vesd meg a te nevedért: ne gyalázd meg a te dicsőségédnek székét!*“ Tehát Istennel szemben semmiféle érdemünkre sem hivatkozhatunk; nekünk csak bűnünk, csak gyarlóságunk van; nem mondhatjuk, hogy ilyen, vagy olyan jót tettünk, mert tökéletes közöttünk egy sincsen; mi Istentől csak az ő szent nevéért kérhetjük a bocsánatot; tudjuk, hogy ő jó, irgalmas és könyörülő s csakis ezért imádkozhatunk így: „*bocsásd meg a mi vétkeinket!*“ A bűnbánó imádság, melyben nincs alázat, nem lehet kedves Isten előtt.

De nem lehet kedves az sem, melyből hiányzik a bizodalom. Ezt mondjuk szent leckénk szavaival: „*ne gyalázd meg a te dicsőségédnek székét!*“ Mi ugyanis Istennek gyermekei, saját képének másai, dicsőségének hordozói vagyunk; a mi okos értelmünkben és halhatatlan lelkünkben az ő képe tükröződik vissza. És ez a tudat édes bizalommal tölthet el bennünket afelől, hogy bocsánatkérő imánk meghallgattatást talál a hatalmas Istennél.

Különösen pedig akkor remélhetjük ezt, ha imádságunkban erős és komoly fogadást is teszünk megterésünkre, megjobbulásunkra vonatkozólag. „*Emlékezzél; ne rontsd meg a te velünk való szövetségédet!*“ Isten szövetségét kötött velünk Jézus által; szövetséget arra, hogy bűneinket a Jézus érdemével elfedezve, az örök idvesség birtokosaivá, a mennyország lakosaivá tesz bennünket. De ez a szövetség másrésztől bennünket arra kötelez, hogy minden erőnkkel, minden tehetségünkkel igyekszünk magunkat megjobbitani, a Jézus váltáságra, Isten kegyelmére érdemessé tenni. S ezért kell itt a kegyelem asztalánál komoly ígéretet és erős fogadást tenni bűnös életünk megváltoztatására. Ez az ígéret és fogadás aztán, mint Isten dicsőségének hordozóit, arra bír és kötelez bennünket, hogy azt meg is tartsuk híven. És ha már ide, bűnös életünk megjobbitásához eljutottunk, akkor a mi lelki bőjtünk valósággal teljessé, Istennek pedig igazán kedvessé lett.

Így, ebben a most kifejtett értelemben igyekezzünk mi, K. T., most is bőjtöt tartani. Járuljunk e megterített szent asztalhoz bűneinket beismerő, bűneinket megbánó, alázatos, bizalomteljes és komoly megjobbulást ígérő, buzgó imádsággal; midőn pedig majd eltávozzunk onnan, igyekezzünk beteljesíteni fogadásainkat egész életünkben; mert csakis így várhatjuk, hogy Isten kedvesen veszi bőjtünket, megbocsátja bűneinket; visszafogad kegyelmébe és máskor nem fog bennünket ily keserves próbára tenni; hanem megadja lelkünknek az örök idvességet. Ámen.

Bakó Péter,

tiszacsécsi református lelkész.

TÁRCA.

Áz én hitem.

*Mióta ránk tört bösz haraggal
A muszka nép tengernyi haddal,
Őh hány magyar szív megremeg!
Hogy ránk borul tán nemsokára
Az elmúlás bús éjszakája,
Hol csillagok se fénylenek.*

*Sirám, panasz zokog a légben
Hogy e kínos, gyötrelmes évben
Sirunkat is megássa más.
Nyitott szemmel, tán a pokolban
Rém képeket látnak, ahonnan
Nem lesz soha felámadás!*

*Kivált, ha az ágyúk dörgését,
Kard villanását, halók hörgését*

*Szem-fültanúk beszélnek el.
Menekülők, ha sírva kérnek
Csak egy zугоi, ahol megférnek
Véres napok emlékével.*

*Mosolyt, derűt hiába várnék!
— Áz én hitem? Sérítetlen áll még
Sorsod felől kedves hazám.
Ha mindjárt a kimondott szóér,
Lesújna rám a muszka hóhér:
A bárd alatt is vallanám,*

*Hogy a magyar legyőzhetetlen!
— Hiába tör rá annyi ellen;
Előtte mind a porba hull.
Míg égre tör a büszke Kárpát,
Duna, Tisza míg zúgja árját:
Sosem lesz itti más nép az úr.*

*Csak a magyar, ez a hős nemzet,
Hogy szép hazánk, mit Árpád szerzett,*

Szerény indítvány.

Egyházi adózás.

A világháború eseményei minden érdeklődésünket igénybe veszik. Most csak a haretéri hírekre vagyunk kíváncsiak, most csak a mi fiaink vitézségéről közreadott tudósítások érdekelnek s legfeljebb még ami a németekkel való ölelkezésre vonatkozik.

S ahogy érzünk, úgy is cselekszünk. Egyházaink a hadbavonult lelkészek, hittanhallgatók javára gyűjtenek. A katonák számára vallásos iratokat adnak, e célra pénzt küldenek (némelyik egyházunk még szinte erején felül is), óvónőink, hittanhallgatóink sebesülteket ápolnak, kórházi munkákat végeznek, a betegek ételmezése, ellátása körül szorgalmaskodnak. A nagy közönség mindenféle címen adakozik s mutatja természetes részvétét, meleg érdeklődését. Nőink kötötték, varrták a téli ruhákat, fehérneműeket. A nép szerelte fel a kórházakat s adott párnát a sebesülteknek, ételmet az átvonuló, a sebesült hősök számára. Még arról is gondoskodtunk, hogy szórakozhassanak. Egy-egy délután előadást rendeztünk nekik. Hogy jobban érezzék magukat, Katona Otthonokat is rendeztünk be (Nyiregyházán, Debrecenben most nyíltak meg ezek). Ami pedig vallásos szükségleteiket illeti, a falusi kis egyházak példáját rendre átvették és követték a nagyobb egyházak is és a behívott katonákat sehol se bocsátják többé el a harcmezőre vallásos vigasz, úrvaesora és búcsúszó nélkül. Nagyobb helyőrségekben már rendes kaszárnyai isteni tisztelet is tartatik (dr. Baltazár Dezső püspök érdeme,)

*Miénk legyen sérteitlenül,
Vérünk, habár foly patakokban,
Van még erő a hős karokban
És Góliát itt — elterül.*

*Mert az a nép, mely ezer évig
Mégvédte hűn hazánk mesgyéit,
A harcmezőn első ma is.
— Jengernyi vér hiába hullna?
Fényes jövőnk lesz a tanúja,
Hogy Istenünk a védpaizs.*

*Esküszöm, ha ő lesz várunk,
Ha sziklaként bátran megállunk,
Mint most dicső honvédeink:
Több ezred év jön ezer évhez
S mindaddig e rög a miénk lesz,
Mig nap körül a föld kering!*

Szuhay Benedek.

a menetzászlóaljak búcsúzás előtt még egyszer ünnepelesen összegyűjtetnek s azt, hogy fiaink, hogy híveink, hogy gondunk van rájuk, immár a harcmezőn is éreztük. Még nincs ugyan elég tábori lelkészünk s most még a német katonák gondozása is nyakunkba szakadt. (Nem panaszképen mondjuk, mert örömmel tesszük, hiszen hazánk, mellettünk küzdenek s közös cél érdekében hull ki a vérünk.) Meglévő tábori lelkészeink is, nem lévén magas rangú közöttük, a kath. tábori püspöknek (akinek katonai rangja tábornoki) vannak alárendelve. (Nálunk is fel kell állítani a tábori püspökséget.) De ez hatóságaink, vezéreink gondja legyen, akik különben is el vannak foglalva a jó időkben is nehézkes kormányzással, egyházainkkal együtt.

Minden ember igénybe van véve, nehéz most a lelke, el van foglalva a keze. De azért mégsem mellőzhetjük az egyházak életére, háztartására vonatkozó gondokat s épen az a célunk, hogy részint személyes tapasztalat, részint a hozzánk érkező levelek, aggódó, felvilágosítást sürgető sorok alapján ezt a kérdést is szóvátegyük és tisztelettel bejelentjük, hogy a háború folytán egyházainkat, híveinket ért károsodások pontos összeírása mellett, a hadbavonultak egyházi adójának elmaradása miatt az egyházak háztartásában eddig is mutatkozó zavar elhárításáról, a múlt évi számadások lezárásakor hivatalosan konstatált s a folyó évben csak növekedő hiány fedezéséről is gondoskodni kell.

A rendes bevételek elmaradása miatt belhivatalnokok nem jutottak fizetésükhöz. Megyének, kerületnek egyetemesek egyháznak gondoskodni kell arról, hogy ezen a helyeken a gyülekezetek kiegészítsenek. Ha pedig hiány van s nem ideiglenes fentakadás (és ez a legtöbb helyen az eset), akkor nincs más hátra, mint az adócsökkentési segélyt (vagy rendkívüli államsegélyt) venni igénybe. És ime épen ez a mi szerény indítványunk.

A hadbavonult, vagyonnal nem bíró szegénység egyházi adóját le kell írni és az így elmaradó bevételt pótolni kell az adósegélyből, vagy e célra kieszközlendő államsegéllyel.

A lutheránus testvéreink most foglalkoztak a lelkesi fizetés rendezésével, a görög kath. oláhok püspökei meg már többször gyűlést tartottak a háború folytán egyházaikat ért veszteségek összeírására és az állam által való fedezésére.

Lent Szlavóniában, délen Temes megyében s másutt, de fent Máramarosban, Beregben, Ungban, Zemplénben kárt szenvedtek a mi egyházaink is. A háború miatt fentakadás és deficit jelentkezik egyházaink háztartásában. A mi lelkünket ugyan a harctéri események foglalják el s boldogok vagyunk, ha a mieink vitézségéről, Hindenburg győzelméről olvasunk. Idehaza is mind a két kezünk tele van hős katonáink, sebesültjeink gondjaival. Az új év és élet minél helyesebb, takarékosabb berendezésével. Az élet, az erő, a hangulat fentartásá-

val. De épen azért, hogy ezeket a testi-lelki terheket elhordhassuk, szükséges az is, hogy háztartásunk is rendben legyen. Ezért ne vegye senki rossz néven, hogy e tárgyra is kérjük a közfigyelmet. Nem önző célokból történik. A magyar református egyház jelszava a miénk is s ez a jelszó: a haza (a köz) minden előtt.

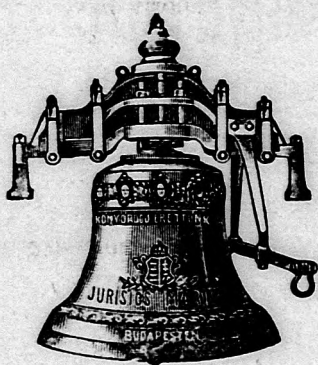
Dr. Ferenczy Gyula.

Nyugdíjintézetünk és a háború.

A Lelkészegyesület 5. számában Június kollega minden érző szívű embert megindító sorsát oly mérsékelt hangon panaszolja föl, hogy már csupán ezért a szelíd lélekre valló cikkecskéért megérdemli a rokonszenvet. Mert igazán nagy önmegtagadás kell ahhoz, hogy föl ne háborodjék az ember a könyörtelenségnek olyan fokán, amilyenről Június sorai tesznek bizonyosságot. Azt azonban ő maga sem gondolta, mennyire eltalálta a hangot. A dolog ugyanis úgy áll, hogy úgy azelőtt a fórum előtt, amelyik elítélte, mint azelőtt, amelyhez a Lelkészegyesület nemes szívű szerkesztője útasította, csak egy hang van helyén s ez: a csöndes rezignáció hangja, melyben már ott rezegnek a lemondás és megnyugvás édes-bús, de inkább bús, mint édes accordjai is. Mert ami ő vele történt, fátum, praedestinatio, vagy tudom is én mi, de mindenesetre olyas valami, ami ellen fölebbezés nincs. Hogy miért, azt a jó Isten tudja. Talán, sőt bizonyosan azért, mert abba a misztikus sphaerába, melynek távolaiiban az intéző hatalommal felruházott kiváltságosak lebegnek, nyugdíj és más díj- és járuléklevonásokban idő előtt letört kongruás papnak még nem sikerült fölemelkedni, már pedig, aki sohasem szenvedett, attól ritkán várhatni könyörületet. (A kevés kivétel próféta számba megy.) Mint azt Június és még igen-igen sok Június és Senius keserves esete bizonyítja. Bizony nagyon nehéz itt, nem szatyrára, hanem valami új műfajra, pl. a CIX. zs. 9. v. hangnemében, rá nem térni. De maradjunk ezúttal a jóízű parancsolta mezzoforténál.

Hogy igazságosak legyünk, kezdjük magunkon. Tagadhatatlan, hogy a református és ezek között is főként a kongruás lelkészek között nagyon, óh, szomorúan sokan vagyunk, akiknek vállainkat a megélhetés gondjai nyomják — szinte a leroskadásig és ezért, ha rajtunk állana, talán sohasem fizetnénk nyugdíjintézeti járulékot, mert a jelen szüksége folyton háttérbe szorítja nálunk a messze jövőben képzelt ráutaltság tudatát, minek folytán nem egyszer hajlandók vagyunk ilyen okoskodásra: mit nekem a jövő nyugdíja, ha a feléje vezető útnak már a derekán éhen kell halnom! Ne adjanak nekem *majd* nyugdíjat, csak hagyjanak *most* élni. És nem fizetnénk, úgy, hogy ha a járulékok vissza nem maradnak alkalomról-alkalomra a kongruából, vagy a korpótlékból, idővel a nyugdíjintézet fölszámolhat, nem lévén egyensúlyban tartható a fedezet és folyton intenzívebb árnyokat öltő szükséglet mérlege. Egy a fedezetek tekintetében hozomra alapított, de — özvegyekről és árvákról lévén szó — a kifizetések teljesítése körül lelkiismeretességre törekvő intézet pedig fent nem állhat, holott annak, rendeltetéséhez képest még fejlődnie kell!

Szükséges tehát, hogy a járulékok lefogassanak, mert a saját iniciatívánkból aligha fizetnénk, hanem mindig épen a következő alkalomra halasztanók azt, remélve, hogy majd csak terem egy kis búza, egy kis széna, ami hoz valamiképp a konyhára s már a legközelebbi alkalommal elviselhetőbbé teszi a kis állami pénzről való lemondást. De aztán nem terem se búza, se széna, még szalma is kevés, lemondani így egyre nehezebb-nehezebb s mindig akkor legnehezebb, amikor épen lefogást eszközölnek. Mert élni mégis csak kell valahogy! Így aztán végre nyomorúságunk (és nem indolenciánk, óh, nem!) szinte geometriai pontossággal juttat el az utolsó ponthoz: egy lehetetlen állapothoz, ami annak következtében áll be, hogy véletlenül épen akkor talál a Nyugdíjintézet is kifogyni türelméből, amikor arra immár csakugyan legnagyobb szükség volna. A lehetetlen állapot ismérve pedig az, hogy le kell mondani 1000 koronáról akkor, amikor az adottnál sokkal

Elsőrendű haranggyár, szerel a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején Ő felsége a király által 2 aranykeresztrel lett kitüntetve

Mesekönnyű indítás, nem rezgetti az állványt, még kevésbé a tornyot. Csupán előnye van, hátránya nincsen. — Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. — Kedvező fizetési feltételek. Alapítva 1868-ban. Felfülmul minden eddigi szerelést. Telefon 77—51.

Jurisics Márton harangöntő- és harangfelszerelő-gyár
Budapest, Rózsa-utca 51—53.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovácsoltvas-koronára, kikopott csapok kleserelését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel szívesen szolgál. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás. Kívánatra saját költségén utazik a helyszínére.

kedvezőbb helyzetben nehéz volt 100 koronáról is lemondani. De le kell mondani, még ha nem akarunk is, mert a kedves koronákat szintén érthető előszeretettel szorongató markokból azokat kiragadni nincs erőnk, az intézet türelme pedig maga is a szükséghez igazodik. És ha a kenyérkeresőt szomorúan nélkülöző özvegyek és árvák sorsának a kenyérkereső állásban levők mindig jobbnak képzelt helyzetével való összehasonlítás ez igazodásnak egyedül domináló szempontja: be kell valanunk, nehéz ellentmondani.

Mindezekből pedig mi következik? Nemde az, hogy végeredményben mi, szegény papok vagyunk a hibások, mert előbb kunyorgunk a halasztásért, majd a halasztást halogatássá fajultatjuk s mikor határozottan, megérdemelt eszközökkel lépnek föl velünk szemben, akkor nekünk áll feljebb a dolog, annyira, hogy a kegyetlen felsőbbség eljárásának minél hathatósabb kárhóztatására új költői műfaj kitalálásán törjük gondokban bémult agyunkat.

A látszat ezt bizonyítja, de nézzük az érem másik oldalát!

Ha azért nem fizetné a tag a maga járulékait, mert könnyelmű élete kedvteléseit többre tartja a jövőről való eszes és erkölcsös gondoskodásnál: akkor tessék rajta behajtani. Ha kongruás az a pap és a halasztást szinte határtalanul tologató, de eléggé meg nem indokolt kérségelésével a hanyagság gyanúját költi fel: akkor tessék lefogni tartozását kongruájából, vagy korpótlékjából. Akármilyen rosszul is esik neki! De ha irgalomra szorul a szerencsétlen, akkor irgalmazzassék neki és ha a kevésnek engedélyezésében irgalom nyilvánult, ne válhassék ez az irgalom a soknak levonásában halálos ítéletté.

Már most: vagy ne engedte volna a Nyugdíjintézet a Júniusok hátralékait oly tetemes összegre szaporodni — és mert ezt tette, hibázott előbb; vagy ne fogja azt le egy summában, mert ha ezt teszi, hibázik most. Elvégre lehet kárhóztatni a szegény református papokat, hogy ilyen-olyan könnyelműek, a pénzt nem tudják becsülni

(egy kiváló, egyházi szolgálatban álló világi embertől nekem is el kellett szenvednem ezt a kárhóztatást, nekem, aki abszolút remete életet élek, tökéletes józan-ságban és szinte aszketikus mértékletességben, csak épen boldogulni nem tudok), azonban azt a mi bohém erkölcsi felfogásunk mellett is megkívánjuk, hogy a tisztas kivételek ne szenvedjenek a mi hibáink folytán. Bűneink expiaciójának az egyetlen eszköztől ne fosszon meg a Nyugdíjintézet! A világháború teremtette szükség nemcsak a régi követelések behajtása mellett, hanem ellene is lehet érv, sőt inkább ellene, mint mellette, ami, ha nem így volna, nem állnának előttünk a pénz tekintetében nem nagyon sógoroskodó bankok megfélemezésére a moratoriumos törvények. Amely hófok mellett az intézetek még vígan úszkálnak, a megpróbáltatások ugyanolyan fokánál az egyes existenciák már elpusztulnak.

Részemről csak hálával tartozom a Nyugdíjintézetnek, hogy nem engedte fölgyülemelni hátralékaimat, holott erre jó magamban is megvolt a hajlandóság (hajlandóság itt azonos a nyomorúság kényszerével); ám ez a hálaérzet nem terjedhet odáig, hogy meg ne kérdezzem: mint lehet az, hogy Június oly nagy hátralékkal bir (helyesebben: nem bir), holott nekem egy harmadrésznyire sem sikerült szert tennem? Nem akarok vádolni, már csak azért sem, mivel olyan hatalmas várvivásához, aminő a Nyugdíjintézet, nincsenek kellő 42 cm-eseim, egy olyan illusztris társasághoz pedig, aminő a Nyugdíjintézet vezetősége (mindig eltekintve a kivételektől), egy akadékoskodó falusi papocska gáncsai föl nem érnek. Azért csak tévedésnek minősítem azt a tényt is, hogy amikor szegény magam vérrel írott kérvényeimet haladék irányában folytonos egymásra utalással, meghallgatás nélkül kaptam vissza, ugyanakkor egy másik kollégám (rafért ő reá is, szegényre) könyörületre talált. Mondom, ez bizonyára tévedés, aminek ilyenmő jellegét csupán az homályosítja el kissé, hogy nem magában álló tévedés. Ami pedig többször ismétlődik, abban a kutató szellem szereti a törvényszerűséget keresni.

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadseregszállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

Ezekután hadd adjak én egy tanácsot önnek, Június kollégám, sőt bajtársam! A Lelkészegyesület nt. szerkesztője nemcsak kiváló professzor, de érző szívű ember is. Ám nem kongruás pap és így senki tőle rossz néven nem veheti, ha az elnökséghez folyamodást ajánlja bajának arkánumāul. Bizonyára neki nem volt soha ilyen fajta ügye. (Ne is adjon az Isten neki — bár őt kissé körültekintőbben kezelnék.) Nekem volt, ezért nem ajánlom nagyon a folyamodást. Minek fölszakgatni a hegedő sebet? Lehet ugyan, hogy páratlan kivételképen lesz foganatja kérésének, ámbár boltnban pénzt ritkán adnak vissza, amiért is én azt hiszem, hogy ön vissza lesz labdázva espereséhez, attól esetleg fölfootballozva ismét az elnökséghez, esetleg valamely közbeneső fórumhoz és így tovább, miközben elmúlik a világháború (ha csak nem kíván az ön kérvényének sorsához igazodni) és ön meg lesz fosztva indokainak leghathatósíkbától. (Legyen nyugodt: azért a hadi kárpótlásból sem fog kapni.) Én ehelyett más módot ajánlanék a boldogulásra. Ha csak eleve el nem ítéltünk rá, hogy nekünk a világháború ideje alatt az éhenhalás martyriuma jusson osztályrészül, akkor kell, hogy segítve legyen rajtunk. Ámde a bankok fiókjai bezárva, a könyörületesség csatornái pedig más irányban folydogálnak. (S ha nem, akkor is szabad volna-e megengedni, hogy kolduljunk?!) Alljunk tehát össze és kényszerítsünk ki kongruánkra bizonyos előleget. Ez elől nem zárkozhatnak el a kerületek, ha csak nem kívánnak bizonyoságot tenni arról, hogy mostohább gyermekei vagyunk, mint a rigónak a banka fiókái. Részemről bízom az ügyhöz, mert a mi nagyszívű püspökünket érzem mellettünk, akiről szentül hiszem, hogy a világháború gondjai sem feledtették el vele végkép az ő kicsinyeit.

Vő.

Napról-napra.

(Folytatás.)

XXVII.

Bort vitt baza egy kis leány valami öt itcés üvegben. Szemközt jön vele egy Vatrarnaból haza jött honvéd. „Mi az, amit viszesz abban az üvegben kis hűgám?” „Bort viszek katona bácsi.” „Adsa, hadd látom.” Nem adom én, mert majd iszik kend belöle.” „Ügysegéljen nem iszom belöle, csak megakarom kóstolni.” A kis leány nem akarta kedvét szegni a hadfinak s odaadta neki, hogy hát kóstolja meg. A honvéd szájára tette az üveget és le sem vette onnan, mig ki nem vallatta belöle az utolsó cseppet is.¹ A kis leány csak nézte, hogy hágy-e benne valamit? Mikor aztán látja, hogy üresen adja vissza az üveget, elpityeredve mond: „Ejnye honvéd bácsi, inkább ivott volna belöle, minthogy megkóstolta!”

Igaz, nem igaz? nem baj az!

Január 4.

Kassa. Mészáros Schlickkel szemben csatát veszít. „Déltájt zendül meg a harci riadó. A balszárny, Perczel Miklós őrnagy vezetése alatt, lép először tűzbe. Bárca határában egy kis patak kanyarog. Kermes a neve. Ennek a pataknak a hidján keresztül visz az út Kassára. Mindenek előtt ezt kell Perczelnek elfoglalnia. De alig dördülnek meg ágyúi, amidőn a lesben álló Goblenz őrnagy három század gyalogossal váratlanul előtör s elfoglalja az egész üteget. A honvéd-dandár, csupa újone, erre úgy megijedt, hogy nyomban visszafordul s hanyat-homlok fut Enyicka felé . . . Kevés idő múlva honvéd, nemzetör, népfölkelő kúza enyvelegben menekül tovább, Mészáros maga vegyül közéjük, hogy föltartóztassa őket. Kér, fegyvetőzik, kardlapoz; mitsem használ. Mikor kifogy mindenből, leül az útszélre, oda, ahol leg-sűrűbb a golyózapor, s összetett kézzel, csaknem sirva könyörög nekik: „Ne féljete a kartácstól. Lám én se félek tőle. Hiszen nem talál az!” Hiába. A futókat nem lehet megállítani. Ha nincs ott a 26-ik honvédzászlóalj, a lengyel és bécsi légió, ott pusztul az egész hadosztály. De ezek megmentették.

¹ Ezt megtette néhai jó Torday Gábor is diák korában Sárospatakon. Tanum rá Nagyányán ma is élő öccse: Imre. G.

Tóth Gyula vaskereskedése Debrecen, a városháza sarkán

Ajánlja eredeti friedlandi „Premier“, valamint „Meteor“ jegyü folytenégő kályháit. A legkitünőbb szabályozás, egyenletes hőfejlesztés. Óriási fűtőanyag megtakarítás. Bármely tüzelőanyaggal fűthető. **Olcsó előnyös árak!**

Jókai így írja le a dolgot:

„Mi történt? Kimondom himezés-hámozás nélkül. Megverték a magyar hadsereget Kassánál nagyon. Szétverték a császári seregek úgy, mint ahogy az amerikai republikánus hadsereget szétrobbantották a bulls-runi legelső ütközetben. Nem szépitek semmit. Gyöngye volt a vezénylet, vigyázatlanok voltak az alsóbb tisztek, rosszul lőttek a tüzekek, nem állták a tüzet a közkatonák; megverte a magyarokat az ellenség játszva. Elég volt tizenkét fontosával végigsepertetni az országútat, hogy a magyar had derekát áttörje. Az öreg, becsületes jószívű fővezér, a magyar hadügyminiszter leült az út közepére, az ellenséges ágyúk elé, úgy rimánkodott katonáinak; hogy ne féljenek az ágyútól, hiszen nézzék, minden golyó a fejük fellett repül el. Azok elfutottak. Szomorú ütközet volt az. Hátat adott mindenki az ellenségnek. Mikor néhány nap múlva Mészáros megjelent az országgyűlésen, ezen kezdte beszédét: „Szeretnék pincéből kibeszélni, hogy ne látszanék arcom pirulása.“

Mesélek tovább.

A 26-ik zászlóalj állott meg Mészáros biztatására. Néhány elszánt gyerek. Csak közkatonák voltak. S szembe álltak a rohanó lovassággal, hogy meghaljanak a többiért. De a végső pillanatban váratlan segítség érkezett. Az országút melletti ákác-sövény mögül oly sortüzelés fogadta a feléjük robogó lovasságot, hogy ez össze-vissza keveredve fordult meg és nyargalt vissza, ló és lovas holtan, sebesülten bukdácsolt szerte az úton. — Ezt a sortüzet a bécsi és a lengyel légió adták. — Most már egy század nehéz lovas rontott a kis csapatra. Kénytelen visszavonulni a vig, daloló fiúk lövései elől. Nem félnek ezek, nincs ezeknél vadásztrema, lámpaláz. Oda várják az ellenséget a puska végére, akkor lönek rá, mikor bizonyos a golyó!

A Kermes hidján a német nem jöhetett át. A vert honvéddhad menekülhetett odább. Jókai „első tandíj“-nak nevezi az ütközetet. Kemény tandíj: 300 halott, 520 fogoly, 10 ágyú és egy zászló veszett oda. 1849.

A magyar országgyűlés küldöttségének ma feleli Windischgrätz a büszke szót: „Unbedingte Unterwerfung!“, Szegény fráter ő is legény volt, amíg nem volt kívül verekedni. 1849.

Kossuth Lajos Debrecenbe érkezik. 1849.

Január. 5.

Mária Teréziát nagy csapás éri: hű szövetségese, Erzsébet orosz cárnő meghalt 1762-ben. Utóda III Péter nemhogy gyűlölte volna Frigvest, inkább csodálta és tisztelte. Ennek következtében ki is békült vele s így Mária Teréziának az orosz haderő többé nem állott rendelkezésére.

Kisfaludy Sándor testőrhadnagy lesz. 1793.
Budapestet megszállja a német. 1849.

Január 6.

„A nemesség elnyomására célzó törekvéssel karöltve járt a protestánsok megtörésére tett kísérlet, ama felekezeté, amelyhez akkoriban a nemzet nagy többsége tartozott. Azzal kezdték, hogy 1603 végén Kassa városának meghagyták, mikép az Eger török kézbe jutásával földönfutóvá lett egri püspöknek adják át a város főegyházát, amelyet a polgárság protestáns többsége protestáns templommá alakított volt át. Egyszersmind meg-

parancsolták Belgiojoso Barbiano Jakab kassai kapitánynak, hogy a rendeletet a város ellenkezése esetén is hajtsa végre. A város, mint előre látható volt, a parancsot nem akará teljesíteni s követet küldött Prágába, hogy ott felszólaljon. Hiába, mert a követ a német tanácsosok gúnyja mellett visszatérni volt kénytelen. De még ekkor sem hajlott meg a polgárság s csak a fegyveres erőnek engedve adta át templomát 1604-ben. A várost ennek következtében felségsértőnek nyilvánították, papjait elűzték, huszonnyolc faluját pedig elkobozták.“
Amolyan atyai gondviselés.

Nikolsburgi béke. 1621.

A kurucok elfoglalják Tokajt. 1702.

Szikszói zsinat megnyitása. 1568

Batthyány Lajos gróf elfogatása. 1849.

Január 7.

Beszélgetés:

Szerkesztő: Miért nem jegyez a mai napról semmit?

Garbolci: Mert nincs mit.

Szerkesztő: Különbön elég. Úgy is „rossz.“

Garbolci: De „sok“. — Szerkesztő, úr kerem — megkapom ingyen a lapot?

„Egy árva példányt! . . . oh ha én
Egy tisztelet-példányt nyerek:
Megköszöni egész vidék,
Minden rangbéli emberek.
Mert lássa, hozzánk egy se jár
S ez oly keserves állapot!
Legyen szíves megküldni
Szerkesztő uram a lapot.“

A garbólei zugból.

— Levél a szerkesztőhöz. Amit azonban nem muszáj közé tenni, legfeljebb közé a papirkosárba dobott többieknek. —

Azt mondják nekem a minap (no hát ez a minap nem tegnap volt, hanem akkor, amikor Debrecenbe jártam), hogy minek firkálok annyi levelet a lapnak? No mondok: ez csak olyan rámfogás, mert én nem a lapnak írok, hanem a szerkesztőnek. Ha ő aztán kinyomatja, arról én nem tehetek. Nem rólam, saját magáról ad ki valami bizonyítványfélét. A községházán szokták kiváltani azok a magamfajtájú emberek, akik szeretik a hazát, amelyből jut nekik valamikor egy kis *pécézett* hely:

„Négy lépés a hossza, széle csak felényi:

S nem nehéz dolog azt *ásóval* kimérni.“

. . . azok a magamfajtájú emberek, akik mégis ingyen akarnák felneveltetni fiaikat a hazának.

Egyszóval feleltem a kérdezősködőknek kifele. Befele is feleltem, de csak magamnak. Igaz a! Kifele még azt is feleltem: ne búsuljatok, csak addig írok, amíg Ferenczy doktornak írok. Azut megyek én is nyugdíjba. (Kérem nagytt. Szerkesztő urat, ezt az „azut“-ot ne javítsa ki „azután“-ra, mert úgy van az jól, ahogy írva van.) És nem fogom tovább pusztítani a papiroost.

Most se tenném, ha . . . meg ha . . . meg ha.

De tetszik látni itt van előttem egy remek költemény.

Költemény!

Ez volt, ebben volt az én egész életem. Ha én is úgy járok, mint járt Bólyai Farkas. Tetszik ismerni a dolgot! Réthy Lajos így mondja el:

„Halálos óráján épen nála voltam. Kezemben voltak Arany költeményei, félrevonulva olvasgattam. Bólyai János, az öregnek langeszű fia, mellém lépett s gúnyos hangon kérdé:

„Valami új poéta?”

„Igen, mondám, Arany; azt hiszem ismeri már a százados úr?”

„Nem ismerem! Irt-e ez valami olyat, ami már százszor meg ne lett volna írva? No lássunk egyet. Zách Klárára nyitottam. Ő rémitő kicsinylő arccal kezdé olvasni:

„Király asszony kertje
Kivirult hajnalra;
Fehér rózsá, piros rózsá
Szöke leány . . .”

Itt megszűnt és sebesen a kandallóhoz ment. Alig tudtam a könyvet megragadni, hogy be ne hajtsa.

„Ez az én bírálatom, mondá, midőn be akarta hajítani. Lám: ez sem tud egyebet, csak: virág és leány.”

„Egyéb is van itt, megmutatom.”

Szükségtelen! Az emberiségnek minden szenvedését, visszaesését csupán a költészet okozta. Sokszor mondtam az öregnek is (haldokló atyjára mutatott), hogy hagyjon föl vele. Nem tette. *Leélte életét haszontalanul.*

Ha én is így járok! . . .

Legyen! a költőket akkor is szeretni fogom. Mert nélkülök bús a föld, szegény az élet. Hogy is van csak? A költő a jövő századra hagyja bánatát, ha már emléköve is porrá lett, ezer szemekből könnyeket facsarhat, s nem teremthet egy boldog percet magának. Gyémántok az emberszén között, kiket csak azért teremtett az ég, hogy hideg fényben ragyogjanak, míg boldogabb társaik melegítő lángok között elenyésznek. A nép csodálja s irigyli sorsukat, mert lelkök gazdagabb s magas homlokukat a babér köríti, óh de nem gondolja meg senki ezt, hogy az élet mezeje, melyen mások számára annyit aratnak, nekik tarlón állt, s hogy a zöld babérág, melyet homlokukon viseltek, csak az életfa véghajtása volt!

Szabolcska Eötvös bárónak (kell hivatkoznom legalább névre, mert a múlt napokban azt a figyelmeztetést kaptam egy ifjú kartársamtól, mégpedig írásban, hogy ha idézek, hát biggyesszem alá, hogy honnan vettem az idézetet! No csak ez kellene még nekem! Szerkesztő úr! mondok valamit: több ideje van, mint nekem, keressen utána idézeteimnek. Jó lesz?) ezt a nehézség gondolatát ellopott kabátját sirató s dicsérő sógorának így magyarázza meg: „Ne búsulj sógor, a te kabátod sorsa is olyan, mint a magyar poétáé: akkor lesz drága, amikor már nincs!”

„Tallárom haj!”

Most kapok észbe. Hiszen hogy épen Szabolcskáról akarok valamit írni.

Költemény!

Kezembe került a hóval borított „Téli Ujság”. Mindig megolvasom, most is a megolvasásához fogtam. „Megolvasod?” Igen szerkesztő úr! Így van ez jól. Elolvasni csak azt szoktam, amit elfeledhetek, de amit ebben a nyútt koponyámban *magtartani* akarok, azt megolvasom, vagy ha úgy tetszik: ismételtén többször elolvasom. Kezdet, már t. i. a lapban: „Mindenütt jó,

de legjobb itthon.” Végezet: „Mihály”. Ami a kettő között van: álom; a lelkemnek álma . . . Káromkodás. Valamelyik költeményében azt írja Szabolcska:

„Én ugyan szoktam káromkodni böven,
Verset is írni, de más-más időben.”

(Ebből én minden időben csak az elsőt tartom meg, mert a másodikhoz nem értek.) Ez jutott eszembe akkor is, midőn azt a verset elolvastam. Nem a költőre, hanem azokra, „akiket illet”.

És aztán egy kissé megharagudtam Szabolcskára. Tudnom, hogy neki annyit sem árt ez, mint az a hó, ami a fejemre hullott, midőn vendégemet kikísértem; de hát mégis megharagudtam.

Mondok: felettünk áll. Mindenki elismeri. Még talán Bükkalji is. Költő, gyémánt . . . No-no Kari! ne bocsátkozzál ismétlésbe, hiszen, mikor előbb a költőkről írtál, Arany, Tompa, Petőfi mellett Szabolcskára is gondoltál . . . Felettünk áll. És ime még többre vágyik. Népünknek belénk helyezett hitét, bizalmát akarja elvenni tőlünk. Azaz, hogy bizonyosan nem akarja, de mégis az a vége.

. . . ? ! ? ! . . .

Hát tetszik tudni, mi szeretünk manapság predikálni (sajnos: csak predikálni! Szerk.) a hazáról, a hazaszeretetről. *Magunkra nem, de másokra értve* predikációnkban még azt is eldörögjük, hogy:

„Sehonnai bitang ember,
Ki most ha kell, halni nem mer.
Kinek drágább rongy élete,
Mint a haza becsülete!”¹

. . . ? ! ! ? . . .

Felelek már. Elém áll az én atyámfia és azt mondja: „tetszik látni, ez a pap! Ez nem azt beszél, amit tiszteletes úr beszél! Ez mondja ki az igazat: Én Istenem, de jól odaszól a kormányoknak:

„Én hőseim, ti ifjak, bátrak,
Jó, míg titeket itthon látlak!
Honszrelem addig, tudom, van,
Mig ti itthon szerettek jobban.
Mig szívetek azt veri titkon:
Mindenütt jó, de legjobb itthon!”

Szerkesztő úr! szereti a füstölt sertés hussal készült töltött-káposztát? ajánlom becses figyelmébe, vagyis gyomrába, mert mondhatom finom étel. Minden van bene, ami jó. Még káposzta is. Én nagyon szeretem. De azért nem eszem. Mert ennek az én szegény gyomromnak csak olyat juttatok, amit megtud érteni, akarom mondani emészteni. Ez a vers is olyan, hogy nem tudja a nép megérteni és megemészteni. A szatiráját szöszereint veszi s mert tetszik neki a refrain, ezt dicséri benne. Ez a vers rossz ugyan, de ha jó, akkor sem való a népnek, mert félreérti. (Mert félremagyarázzák. Szerk.)

Nem unt még bele Szerkesztő úr levelem olvasásába? Nem? Akkor hát írom tovább.

A napokban átrándultam Hódosra Péterhez. Egy pár szóra, no meg a pár szót izletessé tevő egy pár pohár borra. És ott aztán a főtiszteletű püspök úrra

¹ Eleget teszek a kívánságnak, mivel véletlenül tudom, hát megírom, hogy a költeményt, miből e néhány sor véve van, szabadszállási Nagy Károly írta. Szerkesztő Úr? ! ? . . . annak volt csak valamilyen képe! Garbolci.

haragudtam meg. Hogy miért? Mert megállította az eszem kerekét! Ő: az örök mozgó, az örök előb-vívő; az ostor, aki mindig és mindenütt helyesen pattog; a pásztor, aki a falu köves utcájáról kövér legelőre hajt; a gépész, ki bomlott gépét igazítja helyesen működni. No tessék! Ő állította meg az eszem kerekét! Egy levéllel. Elkezdtem szavalni:

„Háborúban azt mondták,
Tillaárom haj!
Most keveset adunk rád,
Tillaárom haj!
Béke-időn azt vetik:
Másra kell a pénz nekik.
Tillaárom haj!”

Szavaltam volna tovább is a verset, de Péter hátbaütött. És akkor tovább olvastam a levelet: . . .

. . . a debreceni protestáns lap egyetlen hivatalos közlönye a Tiszántúli egyházkerületnek. Mindenképen jó lap, minthogy minden egyház, minden lelkész járattja. (Ne tekintsetek azt, hogy olyan jött-ment, félkerekű papok írnak bele mint pl. garbóci, hiszen laptöltelékre is van szükség; ez pedig épen *ezekből* telik ki.) Ha egymagatok nem bírjátok: rendeljétek meg együtt a tanítóval (köszönöm szépen: külön csak tán inkább vagy még inkább a hivatalnak.) Vagy az egyházzal. De rendeljétek meg . . . stb.

Hát Szerkesztő úr, ezen a véletlenül kezembe került levelen állott meg az eszem kereké. Hogy közel hatszáz pap közül 120 kapott ilyen püspöki levelet és felszólítást.

Természetbúvár is vagyok egy kicsit.¹ Esmét keresni jártam a mezőt az elmúlt nyáron is. Püspökömtől függ, hogy *eszményt*, megmenthető *eszmét* keresve járjam most a virágot, *vérvirágot* termő mezőt. Ott kinn a mezőn sok mindenre akadtam. A virágok, a füvek mellett, megmondom: gombákra is. „Szaklap” volt a nevük. Így keresztelték el. Integettek felém: „rongyos a csizmad, jer, bevarrom; lyukas a könyököd, tű, cérna, befoldom; vemhes a kalapod, mást adok helyette; poros a ruhád, jer hadd keféljem le . . .” És még az ilyen szaklapoknak is vannak olvasói. Ma már az egyszerű munkásnak is megvan a maga lapja s mi a kerület egyetlen lapját, noha az a hivatal részére nélkülözhetetlen, se járattjuk, minket püspöki körlevéllel kell még erre is felszólítani.

. . . „Te megkaptad ezt a püspöki levelet?” . . .

. . . „Nem. En pap vagyok. Tudtam s tudom *kötelességemet*”

Nem elég? Írjak még? Megtehetem. Van időm rá bőven. Másnak is adhatnék belőle. Tetszik tudni, csak az utánkeresésekre nincs időm.

Úgy volt, hogy a régi, elhagyott fészekben, a régi pátriában is jártam, azut. hogy Debrecenre jártam. Ott is szavaltam, de csak befele: „áll a kis lak pusztán ridegen” . . . Nem tehetek én arról, ha *haszontalanul élem le az életet*.

. . . Valamelyik tanárom nagyon az agyamra verte a predestináció tanát:

„Önkénytelen az ember,
Mindenre születik . . .”

¹Főként a bakar, rizling, ezerjő, szlankamenka körül. Szerk. Hja az régen volt! Garbóci.

Hát voltam a pátriában is, ott, ahonnan elverték. És találkoztam az emberrel, aki legjobban csattogtatta az ostort. Azt írják, hogy ez az ostor, most rájár. Szinte szedülnek a tudattól, hogy rájár. Én . . . én . . . akkor is, midőn a „nemhitt” ostor első csattanását hallottam, s magam elé állítottam úgy emlékezetben a szép, kedves, barna fiút, én akkor is csak imádkozni tudtam:

. . . Nem anyától lettél,
Rózsafán termettél,
S amikor megláttad
Napját a világnak:
Odahagyta minden
Tövist a fanak!
Magsiratlak itthon
Titkosan, magamban . . .
Úgy elgondolkozom:
Kali . . . !
Az én Kalim hol van!?!?
. . . Odalent a sírban . . .
. . . Aludjál nyugodtan . . .
Ha ott a haremzön ért volna a végzet,
Ha kasza helyett ágyú-golyó ejt meg:
Nem hullna utánad,
Csak büszkeség könnye.
Fiú volt, magyar volt . . .
Hogy így lett a vége?!
A te akaratod mindenható Isten.
Ki elvette tőünk,
Oh add vissza kékünk
Odafejt . . . a mennyben.

Ime nagytt. Szerkesztő úr, így szoktam én gondolkozni s imádkozni. Még akkor, még azokról is, akik rajtam szeretik táncoltatni a gyűlölség ostorát.

Béke velünk.

Hanem tetszik tudni, hogy mi szokás van mi felénk? Hogyne tudná, mikor szatmári ember. Csak sajnálom, hogy nem zugi. Mert akkor nem szökött volna meg előlem, mikor ott Debrecenben megkerestem. Hogy még annál inkább?! De én ám nem szombatnapon voltam ott! Itten körül nagyon szeretik a vendéget a hét minden napján, az egy szombatot kivéve, mert hát akkor a pap tanul. És azt mondják a véletlenül odatoppánónak: Ott kint tágasabb. De ezt meg ne tessék üzenni Maresa hógomnak, mert még majd kitalálja kottyantani, hogy hol jártunk így. Cak azt mondom, hogy nekem is vendégem ez a levélírás. Szombat estére hajlik az idő; tanuljunk valamit. Igaz ugyan, hogy elmondandó imádságom már kekerült a nagytt. Urhoz s hogy a beszédből is megvan valami, de azért „hess” levél, mert tainulni és . . . nagy nemzetről, boldog hazáról álmodnkell.

Majd többet, ha az álom valóra válik!

Sok jót! Azoknak, kik ennek az álomnak megvalósításán fáradoznak; azoknak, akik az embert s a hazát szeretik!

Nagytt. Szerkesztő urat szívesen üdvözli Garbóletről, 1915. febr.

tisztelő híve

Garbóci.

¹Egymagam hívtam a jó fiút ezen a néven. Garbóci.

IRODALOM.

— **Irodalmi értesítés.** Nt. lelkipásztor társaimnak szíves tudomására hozom, hogy „*Legyetek Józának és a Bor szó a Bibliában*“ c. 250 lapra terjedő s több illusztrációval ellátott mértékletességi művem, mely az amerikai egyet. ref. egyház áldozatkészségéből kifolyólag normális árban (3 kor.) került könyvkereskedői forgalomba, összevont kiadásban is megjelentetett és abban a helyzetben vagyok, hogy ezen kiadványból is rendelkezésre bocsáthatok érdeklődő lelkésztársaimnak megfelelő példányokat és pedig szintén kedvezményes árban, kötetenként 1 koronáért. Ezen kiadvány, mely három terjedelmes mértékletességi tanítást, imát s énekeket tartalmaz, tractatusi célt szolgálni van hivatva, s alkalmas könyv arra, hogy a szesz italokkal való visszaélés átkát és bűnét, valamint ennek következményeit meggyőző olvasmány alakjában köznépünk elé állítsuk. Mindkét művem kapható és megrendelhető Kókai Lajosnál Budapesten. Harsányi Sándor homesteadi és ut. ref. lelkész.

— **Sóhajok a szabadulás után.** Elmékedések és imádságok hadifoglyok számára, írta *Csiky Lajos*, a Ferenc József-rend lovagja, nyug. theol. akadémiai tanár. Ára 20 fillér. Debrecen, 1915. Hegedűs és Sándor könyvkiadása. Kis 8-adrét 20 l. Csiky Lajos már három kis háborús imádságos könyvecskét írt, ez a kezünk alatti a negyedik. Immár a háborúnak minden változatára és mozzanataira adott ezzel alkalmas imádságokat és elmékedéseket. Hadbavonulás, harc, sebesülés, betegség, fogság, mind hangot találnak az ő áhitatba mártott tollán, sőt még az itthon maradtoknak is nyújt kedves és idvességes olvasmányokat hangulatukhoz illő imádságok és elmékedések által. Ez az újabb, szép kis könyvecskéje a következőket tartalmazza: Szentíráti mondások a hadifoglyok vigasztalására; Hadifoglyok számára való énekek; Gondolatok egy hadifogly lelki világában; Vasárnapi imádság; Köznapi imádságok; Imádság az otthonlevőkért; Sebesült hadifogly imádsága; Csata-terén elesett bajtársak emlékének; Elmékedés a honvágyról; Úri imádság. Ebből a tartalomjegyzékből is látható, hogy Csiky Lajos az imádságok és elmékedések tárgyát nagyon helyesen választja meg s a kis könyvecskében valóban sokat nyújt. A belső tartalomról pedig kezeskedik az ő ismert írói neve, mely protestáns áhítatossági irodalmunkban a legkedveltebbek és leg-tiszteltebbek közé tartozik. Új könyvecskéjét is melegen ajánljuk.

— **Igehirdető.** Egyházi beszédek gyűjteménye. Kiadják Révész János ev. lelkész, Soltész Elemér református lelkész szerkesztők. Megjelenik havonként. Az Igehirdető márciusi számának (ára 1 K 30 f) tartalma: Mészáros János: A szent olajfák alatt. — I. A virág-sátor. Mészáros János: A szent olajfák alatt. — II. Az érett gyümölcsök. Rédei Károly: A kanaei asszony nagy hite. — Böjti. F. Varga Lajos: Rendkívüli csapások. — Világháború s földrengés idején. Smid István: Mikor az Úr fölemeli kezét. — Március tizenötödiki, háború idején. Kiss Samu: Legyen meg a te akaratod. — Böjti, háború idején. Lukácsy Imre: Nosza szálljunk alá . . . — Háború idején. Görög Ernő: Jézus büntelensége. — Böjti.

— **Felhívás!** A katonai kórházak részére szánt ingyenes „*Vasárnap*“ példányokból pár száz még mindig

rendelkezésre áll. Szeretettel kérem azokat a kartársakat, akiknek lakóhelyén ilyen katonai kórház van s oda még a „*Vasárnap*“ nem jár: méltóztassanak engem pár sorban értesíteni arról, hogy katonáink részére hány darab ingyenes „*Vasárnap*“-ra volna szükség? Pontos címet kérek! Tisztelettel *Uray Sándor*, református lelkész, a „*Vasárnap*“ szerkesztője. Debrecen, Kossuth-utca 75. szám.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

981—1915. szám.

Nagytiszteletű esperes úr!

Tiszántúli református egyházkerületünk ez évi tavaszi közgyűlését a jó Isten kegyelmével az E. T. I. t.-c. 64. §-a értelmében. Elnöktársam öméltóságával tör-tént közös megállapodás szerint, április hó 21-én (huszon-egyedik) d. e. 9 (kilenc) órára és folytatólag debreceni kollégiumunk dísztermébe ezennel kitűzzük.

A közgyűlést megelőző nap, tehát 20-án d. u. 3 órakor esperesi értekezletet tartunk.

A közgyűlésnek sok és fontos tárgya lesz, sok van már a múlt 1914-ik év őszéről is az egyházmegyék ré-széről felterjesztve, bizonyára az előkészítő bizottsági gyűlésekről (egyházkerületi tanügyi-, pénzügyi-, kollégiumi igazgatótanács-, népiskolai tanügyi-) sok érkezik fel.

Ez alkalommal elsöben is kérem nagytiszteletű Esperes Urat, hogy egyházmegyéjében a tavaszi közgyű-lést március hó folyamán olyan időben méltóztassék megtartani, hogy kerületünk elé tartozó ügy köz-, mint bírósági tárgyak mint legutolsó határidőig: ápril 1-ig hivatalomhoz beküldhetők legyenek. A később érkezőket tárgysorozatba nem vehetem.

A kedvezményes vasúti jegyre jogosult gyűlési alkotó tagok neveit a vasúti felszálló állomás pontos megjelö-lésével március 25-ig tessék betérjeszteni.

A gyűlési tárgyak hátíratozva és iratjegyzékbe véve terjesztendők fel.

Pontos és gyors intézkedést ismételten kérve, a találkozás jóleső reményében

atyafiságos szeretettel vagyok

Debrecen, 1915 február hó 22-én.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

— **Értesítés a bizottsági gyűlésekről.** Nagytiszteletű Szerkesztő úr! Becses lapjában az illetékeseknek való tudomásuladás végett kérném közölni folyó évi tavaszi egyházkerületi közgyűlésünkre és az azt előkészítő bizottsági ülésekre vonatkozó, a Főtiszteletű és Méltóságos Elnöksög által az alábbiakban megállapított sor-rendet: Egyházkerületi tanügyi bizottsági gyűlés, április 6-án d. e. 9 órakor. Pénzügyi bizottsági gyűlés április 6-án d. u. 3 órakor. Kollégiumi igazgatótanács gyűlés ápril 7-én d. e. 9 órakor. Népiskolai tanügyi bizottsági gyűlés ápril 8-án d. e. 9 órakor. Egyházkerületi bírósági gyűlés ápril 20-án d. e. 9 órakor. Esperesi értekezlet ápril 20-án d. u. 3 órakor. Segélyegyleti közgyűlés apr. 20-án d. u. 6 órakor. Egyházkerületi közgyűlés április 21-én d. e. 9 órától kezdve s folytatva. Teljes tisztelettel vagyok Debrecen, 1915 február hó 23-án. Hajdu Zsigmond, püspöki titkár.

KÜLÖNFÉLÉK.

Dr. Jászi Viktor.

Az ősszel megnyílt debreceni m. kir. tudományegyetemnek nagy gyásza van. A jog- és államtudományi kar legkiválóbb tanára, a tanításai és tudományos munkálkodása alapján országosra ismert és még ellenfelei által is mindig elismert és magasra értékelt tudós: *Jászi Viktor* nyilvános rendes professzor 25-ikén reggeltájban, 47 éves korában meghalt. Halála váratlanul jött, bár évek óta tartó betegeskedés előzte meg. Betegeskedése dacára is utolsó napjáig mindenkor híven és pontosan teljesítette tanári kötelességeit. E félévi előadásait ugyan néhány heti késedelemmel tudta csak megkezdeni (Abbáziában keresett súlyos bajára gyógyulást), de jellemző lelkiismeretességére, hogy halála előtt két nappal, kedden délután még jelenvolt egy négy óra hosszát tartó kari ülésen, azon többször fel is szólalt, a vitában élénk részt vett. Látszott rajta, hogy nagyon szenved, többször elfúlt a hangja, talán kevésbé volt elnéző, mint máskor, de megtette kötelességét annak a fontos kérdésnek a tárgyalása alkalmával, amely különben neki is úgy a szívéhez volt növe: a jogi oktatás tervbe vett reformja kari tárgyalásánál.

Kiváló fej, borotvaéles logikájú gondolkodó volt. Zárkózottságát, amely csak szűk baráti körben engedett fel, igen sokan félremagyarázták. Ezek körében ellenfelei nagy számmal is voltak. Őszinte, egyenes, szókimondó férfi volt, akit a maga szuverén gondolkodásában semmiféle tekintet nem tudott befolyásolni. — Modorának hiányait: a diplomatikus, taktikázó eljárás, a szörmentiben való bánás, az udvariasan kikeresett szépetmondás abszolút hiányát büszkeségnek, nyersségnek látták sokan. Ezek hibájául rótták fel azt, amit másnál készségesen hajlandók megbocsátani. Politikai szereplését, amikor a szabadelvű lobogó becsületéért és egyedül csak azért jelöltséget vállalt az 1905-iki választásoknál, Thaly Kálmánnal szemben, sokan — főleg politikai ellenfelei — nem akarták neki megbocsátani, pedig hej be hamar elfeledték ugyanezt másoknál! Aki ismerte, az tudta, hogy nagyon jó szívé, mélyen érző ember, de aki szinte tüntelőleg harcolt az ellen, hogy a legtávolabbról is szentimentális kedélynek lássék. Es alapjában véve igen konzervatív ember volt, de gondolkodásának logikája, roppant erős elméleti képzettsége, amellyel szemben feltétlen háttérbe szorult a gyakorlati érzék, a liberáлизmuson túl a radikálizmus felé vezette. Nemzetibb alapokon álló közjogászt alig lehet nála találni, persze a szó igazi, nemes értelmében, nem számítva ide a katedrán is a piacnak szavaló, kulisszahasogató demagógiájú, hamis veretű hazaffy-közjogászokat.

Tanítványai rideg embernek tartották, míg közelebbről meg nem ismerték. De akkor nagyon tudták becsülni, mert ismerték jó szívet, az ifjúság dolgai iránti erős szociálpolitikai érzékét; segítő társat találtak benne mindenkor, aki azonban mindig kérlelhetetlen volt és maradt egy dologgal: a kötelességmulasztással szemben.

Hatalmas teremtő erő volt és sokoldalú tehetség. A tudomány terén alkotott művei mellett jó zenész és előadó, az arcképfestés terén a magasabb színvonalat is megütő amatőr. Sokat utazott és mint minden képző-

művészet hű megértője, egész Európa művészeti múzeumainak alapos ismerője volt.

Nőtlen, agglegény volt, akinek halála is, épúgy mint nagymesteréé, Szilágyi Dezsőé, az egyedül maradt agglegény szomorú halála lett. Egyedül, elhagyottan halt meg, mintha halála is élete utóbbi felének lett volna mása: lezárása egy zárkózott, magában élő, zordonnak látszó professzor életének.

Halálával a közvetlen gyász öccsét: Jászi Oszkár egyetemi magántanárt, a kiváló szociológust és a Huszadik Század szerkesztőjét, valamint nővérét: dr. Madzsar Józsefnét érte. De talán legtöbbet vesztett benne az egyetem jog- és államtudományi kara, amelynek tudományos tekintetben igazi büszkesége volt.

Jászi Viktor Nagykárolyban született, ahol atyja, ki néhány éve halt meg, orvos volt. Iskoláit a károlyi piaristáknál és a debreceni kollégiumban végezte. Az egyetemet Budapesten, ahol főleg a híres Pulszky Ágost, Szilágyi Dezső, Hajnik Imre, Vécsey Tamás és a nagy közjogász: Lechner Ágost voltak a mesterei és halálukig mindannyian mindig jóakarói. A jogi szak elvégzése után egy ideig gróf Nádasdy Tamásnak volt a nevelője a fejérmegyei Nádasladányon s ezalatt ügyvédi vizsgát tett, majd bírósági aljegyző volt Nagykárolyban. 1894-ben a kecskeméti jogakadémia tanárává választották. Még egyetemi hallgató korában feltűnt kiváló tehetségével, sok pályadíjat nyert. Ő volt az első egyetemi magántanár, akit munkájának („A magyar—horvát közjogi viszonyról”) kiválósága alapján a különben mindenkire kötelező szóbeli kollokvium alól való felmentéssel habilitáltak docenssé. — 1902-ben, Lindner Gusztáv nyugalomba vonulásával a kolozsvári egyetem jogi karán a közjogi tanszékre pályázott; de ekkor a viszonyok sajátos alakulása miatt pályázata sikerrel nem járt. Még ebben az évben a debreceni jogakadémián a magyar közigazgatási jog tanárává választották. Időközben sokat dolgozott a magyar közjog terén. „Fiuméről”, „A pragmatika szankció”-ról írt munkái a közjog forrásmunkáit alkotják. A Magyar Jogászegyletben számos előadást tartott; e kiváló tudományos testületnek választmányi tagja volt. Az „Obstrukció és klotur” című munkája, a „főudvarnagyi bíráskodásról” írt tanulmánya még több dicsőséget szerzett nevének. A társadalomtudomány terén is szép sikerrel működött: a „Kollektív lélek” című tanulmánya az első magyar tömegpszichológiai studium, a legnagyobb műve: „A magyar közigazgatási jog alapvonalai” című munkája, mely 3 kötetre volt tervezve. Sajnos, csak az első jelenheteit meg belőle. Ebben egész új irányt nyit az adminisztráció jogának terén és ez a munka méltó társa az Otto Mayer világhírű közigazgatási jogának. Még két ízben pályázott egyetemi katedrára: 1909-ben, amikor a koalíció idején politikai szempontok miatt esett el a közigazgatási jogi katedrától Kolozsvárrt és 1912-ben, amikor — a kolozsvári egyetem jogi karának egyhangú meghívása dacára — mellőztetett. 1914-ben az újonnan megnyílt debreceni egyetemre neveztetett ki a magyar közjog és a politika nyilvános rendes tanárává. Élénk részt vett a városi közéletben is. Tagja volt a törvényhatósági bizottsági közgyűlésnek s ebben a jog- és pénzügyi bizottságnak. Megalkotója és elnöke a szépen működő Népiroda Egyesületnek. Művészeti és irodalmi társaságainkban is kiváló szerepet játszott.

Temetése ma szombatou délelőtt lesz a Nyomtató-utca 5. számú gyászházából.

— **Katona-Otthon, Soldatenheim.** A régi Nagyujtca sarkán, az új városi nagy vendéglő sarkán, egyszerű nyomtatott lapon ez a felirat olvasható: Katona-Otthon, Soldatenheim. A felírás alatt mutató kéz a Katona-Otthon irányát az utcán dél felé a jobb soron jelöli meg. Itt volt az Arany-Bika mozgó színháza, mely azonban az építkezések fentakadása és a rossz viszonyok miatt hamarosan beszüntette üzemét, s azóta zárva van. Az albérlő ott hagyta összes felszerelését s a helyiség azóta ott állott elhagyatva, üresen. Az ablakokat leszedték róla, mert a falak még nem száradtak ki teljesen. A nyitott ablakokon beszállott a por s a háború miatt az egész alkotmány készült azzá, amivé a régi Simonffy (Kisujtcai) árúházi ház vált: bagoly várrá. Kár lett volna pedig, mert az új Aranybika nem hiában, hogy most harmadjára támadt fel, de százszorta szebb lesz, mint valaha. Olyan éttermei, kávéháza, olyan díszesarnoka és táncterme, nyári színháza, vendégszobái és mellékhelyiségei, udvari kertje, terásza készül s van műben ennek a három millió koronába kerülő vállalkozásnak, hogy azok még messze földön is számot tennének. Most még nincsenek befejezve az építkezések, még csak egyes részletek vétettek használatba, még nem tekinthető a csodaszép s belül százszorta szebb harmónikus alkotás. A nagy hallok, a magas fedett folyosók, a függő kertek s már is van ennek az új városi vendéglőnek valami szenzációja: *Katona-Otthon*. A Katona-Otthon legénységi kaszinó, hol a katona megirhatja, vagy megirathatja levelét, ahol hazájabeli híreket, lapokat kap, ahol sakk, ostábla, várjáték vagy más társasjáték mellett elszórakozhatik, ahol jó szót, útbaigazítást, tanítást, ketenként szórakozást talál és ahol 4 fillérért egy eszébe jó meleg teát kaphat. Ide jönnek az átvonuló szövetséges hadseregbeli is megpihenni, itt érintkezik a polgárság a legénységgel, itt ez intézmény útján lesz valósággá Petőfi mondanása: „Tiszteljétek a közkatonákat“. Ezt az intézményt teremtette meg a mi püspökünk által, hogy a katonaság, a város, a társadalom vezető embereit megnyerte az eszmének, mely a buzgó közreműködők segítségével immár valóra is vált. Csütörtök este 5 órakor fényben úsztak a szépen rendbe hozott, kitakarított, mosott helyiségek, dr. Baltazár Dezső püspök hívására megjelentek a megyei, városi, polgári élet kitünőségei, Domahidy Elemér főispán, Márk Endre polgármester, Kesserű Lajos törvényszéki elnök, dr. Lencz egyetemi tanár, Urai, Zih Sándor lelkészek, Szentkirályi Tivadar kamarai elnök, Kardos Albert reáliskolai igazgató, Jármí Elemér alezredes, Balla Jenő őrnagy, Mádi Kovács István százados és még mások. A püspök remek, tömör beszédben ismertette az új intézmény célját, átadta azt a közhangulatnak. Szavaira dr. Ferenczy Gyula igazgató válaszolt. A megnyitási ünnepélyt Jármí ezredes lelkes szavai fejezték be. Ott volt a legénység, mely már előbb elhelyezkedett a számára berendezett Otthonban. És utójára, de nem utolsónak, ott voltak a helybeli sajtó képviselői is, akik ünnepélyesen pártfogásukba vették ezt az új polgárkatonai kulturintézményt, melyet azzal ajánlunk a közönség, olvasóink és kollegáink jóindulatába, hogy lapjaikat küldjék meg a debreceni Katona-Otthon számára és jóságukat terjesszék ki a közlegények kaszinójára is.

— **Dr. Haendel Vilmos meghívása.** A debreceni egyetem létesítése feletti örömet nagyon megzavarta a főiskola két jeles tanárának a minden várakozás ellenére történt indokolatlan mellőzése és a kinevezettek sorából való kimaradása. Legjobban érezték ennek hatását az

illetékes vezetők és méltányolták az emiatt felhangzó panaszokat a kormányférfiak is. Mi és a mieink pedig minden erőnkkel rajta voltunk, hogy ama két érdemes kartársunkon esett méltánytalanságot enyhítsük, s addig is, míg megígért kinevezetésükkel igazi elégtételt kapnának, a kartársi nagyrabecsülés, együttérzés eszközeivel enyhítsük és őket minden lehető úton kárpótoljuk. Ez a cél vezette a máramarosszigeti jogakadémia igazgatóját, mely a néh. Pap Tibor tanszékére egyhangúlag dr. Haendel Vilmost hívta meg, ki most a csatatéren teljesít szolgálatot s kinek képzettsége előtt a szakkbizottságok tettek fényes tanúbizonyságot. Az egyhangú meghíváshoz szerencsét kívánunk és tiszta szívből gratulálunk.

— **A debreceni merénylet évfordulója.** Múlt év február havának 22-dikén robbant fel a gyilkos bomba Debrecenben. Ez volt a világháború tulajdonképeni nyitánya. A három áldozatot nagy közbuzdulással temettük el s most az évfordulón is megemlékeztünk róluk. Ott volt mindenki jóformán a két templombeli gyászemlékünnepen. Polgári és katonai notabilitások. A mi papjaink és tanáraink között dr. Baltazár Dezső a magyar püspök is, a mi püspökünk, Miklóssy István gör. katolikus püspök a rossz vasúti összeköttetés miatt nem jöhetett el. De voltak sokan a vidékről is, különösen Dorogról és Nyíregyházáról. A megjelentek kegyelettel adóztak az első áldozatoknak és élénken tárgyalták azt az eszmét, hogy az ő hamvaikat is a hősök temetőjébe kellene átszállítani és emlékeket ott a többiekkel együtt megjelölni.

— **Ábrahám hite, Izsák áldozatja.** Nagy volt Ábrahám hite, mert legdrágább kincsét, fiát is képes volt feláldozni a Jehovának. Ábrahám fényes ígéretet vett a jövő felől és Izsák áldozata csak jelképes dolog volt. Ábrahám hiténél nagyobb hit hatja át a magyar apákat, midőn fiaikat katonának adják s ezek a fiúk is nagyobb áldozatot hoznak, mint Izsák, mert ők tényleg fellépnek a lobogó oltárra és önként rohannak a véres haremezőre. A magyarság hősiessége, áldozatkészsége előtt le kell borulni, de még ebben a hősiességben és áldozatkészségben is meg kell emlékezni a kálvinista magyarokról. Ők járnak mindenben elől és jól is teszik, a haza csak így maradhat meg, a győzelmet csak úgy nyerhetjük el, ha ama szavakat „aki leteszi az ő életét, megtartja azt“ most magunkra vonatkoztatjuk és készségesen teljesítjük. S hogyan teljesítenék a mi híveink, mikor olyan teológus ifjaink vannak, akik a közért meghalni is készek és olyan lelkészeink, mint a többek közt Szabó István geszti pap, ki két fiát (egyik 17, a másik 18 éves) maga könyörgébe katonának és maga figyelmezteté a sorozó-bizottságot, hogy mind a kettő jól megtermett, jó tornász és kész a hazáért meghalni. Mind a ref. pap-fiúk honszerelme, mind a református magyar lelkész nagy hite méltó az Ábrahám hitéhez és áldozatuk párja az Izsák áldozatának s méltó ama fényes ígéretre, amely Ábrahám ivadékaiban beteljesült s amelyet mi is magunkra és utódainkra a jövődtől várunk.

— **Vidéki lelkészek a városiak segítségére.** (Levél a szerkesztőhöz.) Nagytiszteletű szerkesztő úr! Bocsanon meg, hogy velem is megszaporodott azoknak a száma, kik magánlevelükkel háborgatják a nt. szerkesztő urat. Ennek azonban nem egyedül én vagyok az oka, mert ha „kiszervezésünket“ nem olvasom mindnyájunk kedves lapjában s főtiszteletű szeretett püspökünk nem jön le Szatmárra, bizony én most nem csinállok egyebet,

mint a „Jóska fiam“ után kérdezősködöm a Vereskeresztnél, „a lelkem Károlynak“ írok a táborba, járok utána, hogy a „350-ik tábori postán“ lehet-e csomagot küldeni, kérdést intézek, hogy X Y-nak miért adnak kevesebb segélyt, kérvényezek, hogy a hadügyminiszter fizettesse már ki a fuvarok árát, meg a jó Isten tudja, hogy mi minden jön elő mindennap, hogy „az a pap valahogyan el ne unja magát“. Azonban nagy eset történt. Adorjánt kiserkesztették. Még ezt is el tudtam volna viselni, hiszen mást is kiserkesztenek; a bűjiakat hányszor olvassuk. Mégsem ül le a papjuk, hogy rögtön firkáljon. De azt már nem állom meg, hogy mikor valami olyan történt, amit én nagyon szerettem, hogy azt meg ne írjam: de mégsem írok én semmit, mert más biztosan szebben, a valósághoz hívebben megírta és beadta már, mint én megtudnám írni; hanem mellékelek egy néhány nyomtatott sort, hogy ezt tessék kitenni. Én nem írhatok semmit, mert nekem püspököm is, meg szeretem is, de ez a „hótt idegen“, aki talán akkor látta először, az objektíven ír, a valóságot írja, azt adja tudtul egész Északkelet közönségének, ami megragadta, felemelte őt magát ezred magával, mikor dr. Baltazár Dezső református püspök kiállott és beszélt. Ugy-e, ki tetszik tenni a mellékelt nyomtatványt? A „Szamos“ e. lap 39-ik számában jelent meg. Hozzáfogtam, hogy írjak, tehát még nem hagyom abban. Azt mindnyájan tudjuk, hogy nagyon kevés a református tábori lelkész. Alig van a monarchiában olyan sebesültekkel megrakott város — kivéve a két fő- és székvárost —, hogy rendes, kinevezett református tábori lelkész volna benne, pedig róm. és gör. kath. esaknem mindenütt van. A mi városi lelkészeink nagyon el vannak foglalva. Az elemi iskolában a vallásos oktatás, más felsőbb iskolák, rendes lelkészi funkciók ezer terhet nyomnak vállakra úgy, hogy a református sebesültek gondozását nem teljesíthetik úgy, mint a más felekezeti kinevezett tábori lelkészek, kiknek nincsen egyéb dolguk. Mikorra pedig ezen a mi sérelmünkön segítve lesz, Isten segítségére a mi győzelmünkkel már vége is lesz a háborúnak. Nekünk kell tehát segíteni magunkon, különben a Monarchiának ugyan győzelmi, de a magyar kálvinizmusnak nagyon nagy erkölcsi vesztesége lesz. Nem lehet-e azt megtenni, hogy azon vármegyék lelkészei, — melynek városaiban sok sebesültet ápolnak — önként jelentkezve azon egyházmegye esperese által kijelölve, mely egyházmegye területén ama sebesülteket gondozó város fekszik, hetenként legalább kétszer — mindig más és más meglátogatná sebesültjeinket s a lelki gondozást, általában a lelkészi kötelességeit végezné. Tessék elhinni, nagyon sok falusi lelkészünk van, aki még mindig csak a lapokból ismeri a háborút, de még egy sebesülttel sem beszélt és azt is tessék elhinni, nagyon sok teendőnk van a kórházakban a beteg és sebesült katonáink között és már eddig is nagyon nagy a veszteségünk. Nagy, megmérhetetlen nagy erkölcsi kincseket szereznének falusi lelkészeink is, nagyon sok volna segítve a hadügyminiszterium szűkkeblősége miatt történt kárunkon is. Több kórházban jártam már, többtől hallottam már panaszt. Amennyiben ezen eszmémet tetszene helyeselni, tessék megírni ezt, olyan szépen, mint a nagytiszteletű szerkesztő úr megszokott írni valami olyat, amiből tanulunk is kell, meg lelkesedni is. Megírnám én is, de olyan szépen nem tudnám megírni, meg itt várnak már, hogy írjak a „Jóska fiamnak“ Cillibe, mert nagyon beteg a „lelkem“. tisztelettel *Demjén István*.

— **A „Szamos“ dr. Baltazár Dezsőről.** Megemlékeztünk püspökünk szatmári beszédének sikeréről. Ezzel kapcsolatban egyik olvasónk a Szamos című lap 39-ik számát küldte be hozzánk, melynek idevonatkozó közleményét mi is készségesen lenyomtatjuk. Az illető cikk így hangzik: „A református vallást követők Prohászka itt járt Szatmáron. Alkalmi beszédet tartott és a szatmári színház szorongásig megtelt nézőtere csak úgy ismeri a nagy püspököt, ahogyan a „rivaldák fényében“ állott. Szavainak hatása alatt a gyenge szívű hölgyikék sóhajtoztak támlásszékükben, felelmetes suggestiv ereje minden tekintetet magára parancsolt és minden gondolatot az általa kijelölt útra hajtott. Baltazár Dezső súlyos egyéniségét és ellentállhatatlan hatalmát a maga grandiozitásában a nézőtér nem sejtette. Mi inkább, kik a kulisszák mögött, hátul, a takaró lepel otthonában szorongtunk. Elrejtve a spanyolfal és a kulisszák közé fényezett kis asztalnál ültek gyorsíróink és szerény magam, a hátunk mögött egy-két színész, díszítő, rendőr, a színházi zenekar egy-két tagja, a Lorántffy Egyesület egyik rendezője, a kellékes segédje, előttünk a hatalmas vegyeskar leányserege Baltazár Dezső, a püspök, bejött a szinpadra, a legtitkosabb ajtón keresztül, belépett a díszletek közé, köszönt, bemutatkozott és a rivaldák elé lépett. Senki sem parancsolt: csend lett. Elhallgatott a díszítő, a trefalkozás víg kacaja megesuklott a mi kis asztalunknál is, a kis leányok nem fixirozták tovább a színész groteszk bársonysapkáját, a tűzoltó mereven állott a vasfüggönnyet húzó gépezet mellett, a világosító a kapcsolón tartotta kezét és valami szorongás, a bizonytalanság sejtelve elfogta a lelkünket. Baltazár Dezső sudár alakja, fekete bajusza, jóságos és megnyugodott tekintete megzavarta a kulisszák világának vigságos derűjét. A függöny felszaladt. A püspök beszélni kezdett. Minden szem reá tapadt, minden élet megdermedt és a tudattalan éneklő apróságok mozdulatlanul szobrot állottak az Isten szolgájának szava előtt. Nem tudták, nem értették a nagy mondatok mélyre rejtett értelmét, talán nem is érezték, hogy fenséges és káprázatos gondolatok artikulált hangjai rezegnek bele az időbe, a tér kitágult előttük, a messzeségek és misztikumok közelítettek és apró lelkük bájára ráakodott a hit és tudás görnyesztő lehelete. És ami a legesudálatosabb, mélységük dacára egyszerű és keresetlen szavakat, mindenki által tudott és vallott gondolatokat mondott a szónok, amelyek azonban mint terhes fellegek az azur tisztaságán, leverően és térdelhajlítóan hatottak. A püspök beszélt. Ernyedő ceruzám munkája mögül felpislantottam olykor: merev és mozdulatlan volt körülöttem minden, az arcokon a megdicsőültség glóriája és a sokaság szemében ugyanaz a tekintet, amellyel a püspök a díszletek közé lépett: nyugodt, szelid, fölényes, alázatos és hívő. Mérhetetlen súlyú és ellentállhatatlan az Isten e kitünő szolgájának hatása. A szavai, ahogyan mondja őket, a gondolatai, amint leteperik a hallgatót a kiválasztott nagyok fegyvere. Nem markol bele az émelygős lira húrjaiba, nem tép fel fájdalmas sebeket: véghetetlen megértést és magasztosságot hint szerte. Gyenge a toll az érzékeltetésre. Egyetlen valóság többet mond. A ragyogó és festett kulisszák világában huszonöt percen át mozdulatlanul és lesújtva maradt a kellékes segédje, a világosító, a tűzoltó, a rendőr, a színész, a zenekar emberei és a virgonc vérű fiatalság, a dalos leánysereg“. (Z.)

— **Német-magyar ölekezés.** Az igaz barátság és hű szövetség abban áll, hogy a nagy vállalkozásban

szorosan egymás mellett tartunk, hogy a világháborúban vállatve egymás mellett küzdjünk s hogy szívünk minden dobbanása egy érzésbe olvadjon. Az érzelmi fölvegyülés és felmelegedés hiányzott eddig a magyar-német szövetségből. Ezt is meghozta a háború s naponta növelik az események. A németek a legnagyobb elismeréssel vannak vitézeinkhez és irántunk magyarok iránt. Örömmel jönnek hozzánk s mi a legnagyobb barátsággal fogadjuk őket. Most már a Kárpátokban is együtt küzdünk. Most már nemcsak az érzésünk, érdeklünk közös, de most már vérünk is összeömlik és a germán daliák közül is soknak élete hull el a magyar hegyek ormain, a magyar kórházakban, a magyarok gondos és szerető karjai között. Ezeket a hősokeket is a honvédek temetőibe temetjük és az első három halottat kántussal, (kettő is énekelt), nagy halotti pompával polgármester, tanács, Debrecen színe-java jelenlétében kísértük végső nyugovóra. A kántus a XXXV-ik zsoltárt énekelte, midőn a katonaság hármassortúze eldőrdült, az égen sűrű, nehéz, fantasztikus alakú hófellegek úszkáltak s midőn az a sor zúgott „Dárdádat nyújtsd ki kezveddel“, kivillant a napfény s mintha valami hatalmas óriás lovasalak rajzolódott volna az égre. A végső soroknál a nagy közönség is belekapott az énekbe s csak úgy zúgott a zsoltár: „Tegedet én megsegítlek“. Márk Endre polgármester beszélt a lelkész után és szép szavakban méltatta a német-magyar ölelkezést, az államok közt, a harcmezőn, a sirban. A temetésen több német katona volt jelen.

— **Protestáns sajtó.** Unos-unság ismételjük, hogy a sajtóra nagyobb súlyt kell helyezni nekünk. Ezt hozza magával a múltunk, ezt követeli meg mostani helyzetünk, ez folyik a közművelődés, demokratikus berendezkedésünk-ből. A sajtó nem. kath. testvéreinknél vagy pusztán fenyegetési cikk, vagy merő hatalmi eszköz. Nálunk élet-szükséglet és a tényállás mégis az, hogy ott minden követ megmozgatnak a közvélemény megnyerésére, hatalmas sajtó-alapot hoznak össze. szépirodalmat, tudományt, politikát, még az élelapokat is szolgálatukba állítják; mi pedig protestánsok hagyjuk a sajtót magára és nem nagyon pártfogoljuk az irodalmi vállalkozásokat. Annál örvedetesebb jelenség, ha ennek a közönyösségnek ellenére is egyik-másik új vállalat mégis megizmosodhatik. Ilyen a többek közt a „Kolozsvári Újság“, a Barabás Samu esperes lapja, mely az erdélyi részeken ma-holnap elébe vág a régi híres egyházkerületi hivatalosnak is és ilyen a „Tolnai Reformátusok Lapja“, mely ez évben kezdéi III-ik évfolyamát s mely az egyházmegye egyházaira vonatkozó történeti adataival, a gyülekezetek életét visszatükröző apróbb közleményeivel s más cikkeivel valóságos útmutatót mutat arra, hogyan kellene és lehetne a mi sajtónkat vidéki lapok megindításával megerősíteni és megtöbbszörözni. A T. R. L. most még azért is említést érdemel, mert három szerkesztője közül kettő hadbavonult (Okos Gyula és Göde Lajos) s a szerkesztés gondja mind Szappanos Gyula alsónyélki lelkészre nehezedik, aki ritka kollegialitással a hadbavonult másik két szerkesztő gyülekezetének gondjait is magára vette.

— **Kilépés a légióból.** Amint értesülünk, Papp Lajos IV. éves hittanhallgató, aki a múlt évi nagy mozgalomkor a debreceni theologusokkal együtt katonának állott, kilépett a légióból és e héten már ki is öltözött. Kilépésének oka az, hogy szülei nem tudtak beletörődni fiok katona-sorsába és ő maga sem érzett hajlamot

magában a vitézi pályára. Sokan csodálkoztak azon, hogy volt lehetséges egy kiképzett s már részben vizsgát is tett, felesküdt katonának az elbocsátása? Csak úgy, hogy a katonaság ezekkel a theologus önkéntesekkel még ma sem akar kényszerrel gyakorolni. Lelkesedésüket és áldozatkészségüket azzal honorálja, hogy még ma sem tartja őket kényszer-katonáknak. De úgy kezeljük őket mi is. Papp Lajosnak a theologusok hadi pénztára, illetve a püspöki hivatal bocsátotta rendelkezésére és előlegezte a kiöltözéséhez szükséges összeget. A többiek most is megmaradtak első elhatározásuknál s a tiszti vizsga után mennek a harcmezőre.

— **A nánási új lelkész.** Nánási lelkészé erős küzdelem után Kolozsvári Mihályt választották meg. A választási harc okozta, hogy a választást a kisebbségben maradt párt megfeleltesse. A felelteszéssel most foglalkozott a kerület időszaki tanácsa és a választást végérvényesen megerősítette. S ebbe a döntésbe immár az ellenpártiaknak is bele kell nyugodniok. Így aztán csakhogyan Kolozsvári Mihály lett a nánási pap, akinek és a nánási nagy egyháznak is tiszta szívből szerenését kívánunk.

— **Aláírási nehézség.** A káplántartási díjak és segédlelkési fizetéskiegészítések nyugtáinak *forsritos* aláírása akadályokba ütközött. Ugyanis a hadba vonult segédlelkészek nem könnyen és nem mindenkor találhatók meg, hogy az aláírást megtegyék a nyugtán. Amennyiben ilyen eset merülne fel, azt tanácsoljuk az érdekelt lelkészeknek, hogy a maga részéről ellátván a nyugtálat a szükséges aláírással, illetőleg láttamozással, s felszerelve azt megfelelő értékű helyeggel, küldje be a nyugtát esperesi hitelesítés végett az esperesi hivatalhoz, honnan az a szokott módon az egyházkerületi pénztári hivatalhoz lesz eljuttatandó. A hiányzó aláírás pótlása érdekében a főtiszteletű püspök úr fog intézkedést tenni. Így aztán a múlt év utolsó negyedéről majd csak ki lesz fizetve a káplántartás költsége az 1915. év első negyedének a vége felé. De hát kellett nekünk ez a cerimonia, amelytől — ha nem szupponáljuk — megmenekedhünk volna. Mi már felszólaltunk nem egy ízben ez ellen a szerencsétlen formálítás ellen, mely épen olyan bántó a káplántartó lelkészekre nézve, mint amilyen alkalmatlan a kezelés körül. De hát — süket füleknek beszéltünk.

— **A magyar vallás.** A harcmezőn a ref. lelkészeknek főleg a legénység bátorítása, közös istentiszteletek tartása a feladata. Ezeknek a magyar nyelven tartott egyházi szolgálatoknak olyan hatása van, hogy abban más vallású, de magyar nyelvű katonák, még a magyar zsidók is önként részt vesznek. Ezt igazolja az alábbi levél, melyet Laczak Dezső éradonyi lelkész, tábori pap püspökünkhöz intézett s mely így szól: Főtiszteletű és Méltóságos Püspök úr! Méltóztassék megbocsátani, hogy ilyen módon írok, de a Főtiszteletű és Méltóságos Püspök úr iránt érzett mélyes tiszteletemet és szeretetemet, most ceruzával írott levelem külsejében nem lehet a körülmények kényszerítő hatása miatt kifejezni. Egy tisztúr viszi leveletem a legközelebbi civil postáig, így jóval rövidebb úton, kevesebb idő alatt jut Méltóságodhoz azon nagy kérelmem, méltóztassék az alábbi címre több vallásos iratot, imakönyvet küldeni. Igen szépen kérek egy pár debreceni halotti énekes könyvet is. A mi ref. vallású katonáink epedő lélekkel szomjúhozák az ígét. Isten különös kegyelme folytán nekem olyan hely jutott a 17-ik Sanitáts-Anstaltnál, hol nemcsak a harcmezőre jövő, de a hazafelé menő sebesültekkel is módom-

ban van 1—2, esetleg több órahosszat tölteni. „Lelkész úr, — mondja egy debreceni fiú. őrmester — sohasem hallottam a harctéren egy káromlást sem. Ott mi imádkozunk és lövünk!” Mikor ilyen vetésre előkészített, fogékony az emberek, katonák lelke, akkor itt van az alkalmas idő a vetésre. Miért hagynánk vetőmag, ige nélkül e szomjúhozó lelkeket?! Nem is hagyjuk! Mert itten, mint a gyenge növényre a napsugár, olyan az imádság; mint szomjazó virágra a friss harmat, olyan a vallásos elmélkedés az epedő, ige után vágyó lélekre. Ezért kellene nekünk e vallásos iratok és imakönyvek. A nagyméltóságú konventi elnökségtől már kaptam pár száz „Harmateseppeket”, de csak harmat volt ez, a mi lelkünk pedig az ige üdítő forrása után vágyik. Csak kevés harmatesep volt ez, melyből nem jutott minden virágnak, minden katonának. Hála Istennek sokan vagyunk reformátusok itt a vadregényes Kárpátok között, mint élő, sziklaszilárd védbástyái szép magyar hazánknak. Több imakönyvre volna még szükségünk! Aztán meg, sehol sem vonz, ragad el magával *magyar vallásunk* ellenállhatatlan erővel úgy magyar, de nem református embereket, mint itt, a harctéren, hol az ágyüdörgés, puskaropogás és gépfegyver kattogás között ott zokog a sirmál, vagy harsan a diadalnál a „Te benned biztunk eleitől fogva...” Református tábori istentisztelet ünnep minden magyarnak. Nemesak a református, de sok más vallásútól is hallom: „mikor és hol tetszik prédikálni lelkész úr?” És ott vannak ők is a más vallású magyarok. A mi édes magyar nyelvünk, ez az ellenállhatatlan nemzeti erő vonzza őket örvendő szívvel. Ha imakönyveket osztogatok hűveimnek: ők is kérnek s adok nekik. Hiszen Isten igéjét adom, ingyen adom, a szomjúhozó magyar léleknek örömmel nyújtom. Azért kérek az ő számukra is, a nem ref., hanem kath., gör. kath. és izraelita magyar nyelvű katonáknak is. Ők, a nem ref. vallású magyarok kérik. S miért ne adnám nekik? Hiszen Isten igéjében gazdag a mi református egyházunk és a „maradék darabok” boldoggá teszik a megajándékozottakat! „Már ötször olvastam el, — mondja egy kath. katona — e kis imakönyvet.” Könyv nélkül tudom ezt a szép imat: „Oh könyörgést meghallgató...”, szól hozzám egy izraelita. És mi reformátusok egymásra nézve mosolygó tekintetünkkel szólunk: „Örül mi szívünk, mikor ezt halljuk!” ... A felekezeti gátakat lerombolva ujjong bennünk a magyar lélek, mit egybeforraszt, mint ágat a fával, mint gyöngye gyermeket az édes anyával ez édes, bűbájos szép magyar szó: anyanyelvünk. Református istentiszteleteinken 2 róm. kath. vallású főorvos és több izraelita állt mellettem és akarták énekelni fenségese szép zsoltárainkat, de nem tudták a szövegét. Láttam a vágyat arcukon és diktálni kezdtem az ének szövegét s akkor milyen hatalmasan kezdett harsogni a kar, zengett az ének édes magyar nyelven: „Szívemet hozzád emelem” és a közös áhitat oda vezette lelkünket a „seregeknek Istenéhez”, ki oltalmaz és vezérel bennünket diadalról-diadalra. Főtiszteletű és Méltóságos Püspök úr! Alázattal esedezem, szíveskedjék kérésem teljesíteni és ceruzával írott levelemért megbocsátani. A rendkívüli idők, az íráshoz szükséges eszközök hiánya az oka. De kérve kérem, ne a hiányos külső formát, hanem az övei lelki táplálékát kielégíteni vágyva-vágyó lelkipásztor, a más felekezeteken levő magyar lelkek égő szomját kielégíteni vágyó s ebben magyar vallásunk triumfusát ujjongva tapasztaló honfű rajongását méltóztassék figyelembe venni. A harc és a fegyverzörej között

is Isten áldását kérve Méltóságodra és kedves uri családjára, vagyok és maradok Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Urunk alázatos szolgálója Laczak Dezső éradonyi ref. lelkész, jelenleg a 17-ik gyaloghadosztály református tábori lelkésze.

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

688—1915. sz.

Pályázat

a perthamboyi káplántanítói állásra.

A református egyetemes konvent elnöksége pályázatot hirdet a New-Jersey állam (Amerikai Egyesült Államok) egyházközségében szervezett káplántanítói állásra, melyet a konvent elnöksége kinevezés útján tölt be.

A perthamboyi káplántanító kötelességei: a) a lelkész akadályoztatása esetén minden lelkészi teendő végzése a lelkész utasítása szerint; b) a szombat-vasárnapi és a mindennapos iskolában tanítás konventi tanterv szerint. Énekkar vezetésére való képesség kívánatos.

Javadalma: a) az egy szobából álló bebutorozott lakás; b) az egyetemes konvent elnökségétől negyedévi előleges részletekben esedékes évi 600 (hatszáz) dollár fizetés.

A kinevezendő káplántanító a kinevezés elfogadása által két évi megszakitás nélküli szolgálatra kötelezi magát, de a konvent elnökségének jogában áll öt előbb is bármikor hazarendelni. A ki- és hazaútazásra a konventi elnökség 600—600 korona útitisélyt ad.

Pályázhatnak legalább első lelkészképesítő vizsgát tett nőtlen segédlelkészek. A sajátkezűleg írt, bélyegtelen pályázati kérvényeket, melyekhez keresztlevél, érettségi bizonyítvány, lecke-könyv, az első, esetleg a második lelkészképesítő bizonyítvány és szolgálati bizonyítvány csatolandó, folyó évi március végéig a konventi elnökségnél (Budapest, VII. Abonyi-u. 21. szám) kell beadni. Családi állapot, zene- és nyelvismeret a kérvényben felemlítendő.

A kinevezés áprilisban fog megtörténni s az állás kinevezés után lehetőleg azonnal, legkésőbb azonban július 1-ig elfoglalandó.

Budapest, 1915 február 15.

A református egyetemes konvent elnöksége:

Gróf Degenfeld József s. k.

főgondnok, világi elnök.

Építettő egyházak figyelmébe!

Templomok és iskolák
festését, templomi és
iskolai berendezések
mázolását mérsékelt
áron elvállalja ~~~~~

Schuller Sámuel

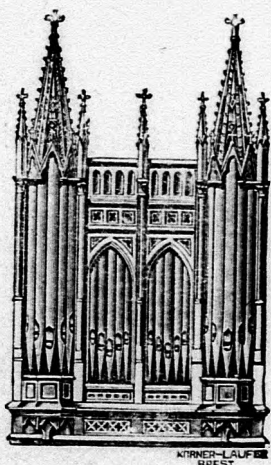
templom- és szobafestő vállalkozó

Debrecen, Simonffy-utca 25.

~ Telefonszám 806. ~

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
országos
kiállításon
allami
aranyérem
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia
Pécs.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlják
kitünő hang- és erős szerkezetű légnymatu és elek-
tromos berendezésű

Orgonáikat

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. —
Raktáron kitünő hangu

HARMONIUMOK minden nagyságban

Elektromos fújtató készülékek.

Arjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Löfkovits Arthur

— órás, ekszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edé-
nyek, urasztali poharak, tányérok,
kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Orgona és Harmonium gyár

Gőzerő hajtás és saját villamos világítással
berendezve.

ORSZÁGH S.
és Fia

cs. és kir. udvari
szállító

RÁKOSPALOTA.
Budapest mellett

Az 1885. évi országos kiállításon „nagy
diszoklevéllel” (első díj) és „Ferenc József lo-
vagrenddel”, az 1904. évi veszprémi kiállításon
„arany éremmel” (első díj), az 1906. évi kassai
kiállításon „diszoklevéllel” (első díj) kitüntetve,
azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés.

Ajánlják kitünő hangu és szerkezetű, fő-
leg a legújabb légnymatu (pneumatikai) orgo-
náikat, melyek rendkívül könnyű játékmód és
a változatok egyszerű kezelése mellett, az
időjárás minden viszontagságának ellenállnak.
Szolid munka és jutányos árak. Kisebb orgo-
nánk készletben vannak. Eddig 700-nál több
új orgona lett szállítva. Raktáron kitünő hangu
harmoniumok minden nagyságban. Harmiumok
tetszésszerű rajz és változat összeállításal
rendelésre készülnek.

Arjegyzék és részletes tervezet kívánatra
díjmentesen küldetik.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

UJ ORGONÁKAT

készíték a legujabb pneumatikus csörendszer szerint, golós-ládával. Biztos működéséért még a legnedvesebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelt könnyedségű játszás-móddal bírnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is precízen azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és
ereöntője, szivattyúgyár

ARAD, RÁKOCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% súly és ármegtakarítás éretik el. Kötő jó hang és tartóságáért több évi jótállás.

Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang felszerelések, melyekkel egy ember több harangot húzhat és tűzmentes vas-árványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre ala kitását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való felszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra
ingyen és bérmentve küldetnek.

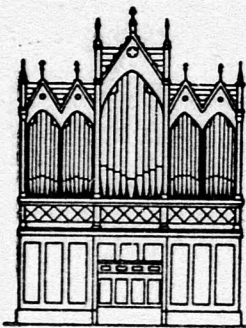
1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntetve.

Rieger Ottó

gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyára. — Hazánk legnagyobb orgonájának a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

Budapest, X. Szigligeti-u. 29.

császári- és királyi udvari szállító.

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításokon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csörendszerű (pneumatikus) tartós nemes hangú orgonákat szállít.

40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „KIRÁLY ORGONÁJÁT“

amely mű ezidő szerint Hazánk legnagyobb orgonája. 80 változatú villanyerőre berendezve. Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltebb árban teljesít.

Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

Rieger orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.

Király balzsam

Köszvény és csusz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják köszvényes és csusz ellen. Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Magyar ember nem használ mást csak a híres Hajdusági pedrót! mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpédő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu“ gyógyszer-tára a hol mindnn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdetti árakban szerezhetők be.